

212 H B

Hist. Britan.
Hist. Eccles. ~~1716.~~ 899

IRENÆI
PHILADELPHI

Epiſtola

Ad Celeberrimum virum
RENATVM VERDÆVM.

In quā

DISSERITVR DE MOTIBVS
& controuersiis nuper obortis in Anglia,
circa Religionem, & excutitur liber
Iosephi Halli, quo afferit Epi-
scopatum esse iuris
Diuini.

*Vis consilij expers mole ruit suā.
Horat.*

ANNO M. DG. XLI.

ЛІКИ ЗА
ІНДЕЛІНІ

Едісіон

мнів міністру авт

РЕАТАМ ВІРДАМ

ДЕДЕРІКАДЕ МОЛІЧ
Союз французів в Америці
Союз французів в Америці
Союз французів в Америці
Союз французів в Америці
Союз французів в Америці

А. М. Д. М. о и к А

3

IRENÆVS
PHILADELPHVS

Clarissimo Viro
RENATO VERDÆO
S. P. D.

Ventilationem tractationis, cuius voto me obstrinxeram, Clarissime Verdæo, iam cum fœnore exoluimus: Mihi enim meditanti, tibi qui Anglica non attingis iudicanda proponeamus quæ Iosephus Hallus Episcopus Exonensis opere Anglo nuper euulgavit, semper oculis obuersata est deploranda facies Ecclesiæ Anglicanæ hodierni diei, sub qua Papismus, qui vix hiscere audebat, mouet lacertos, & reddita quasi iuuentute reuirescit: qui quidem est fructus Hierarchiaæ, quam Hallus tantopere deprædicat, & tuetur, quamque dum impugno, non potui mihi temperare, quin ulceri manum admouerem, & doloris communicatione, dolori meo indulgerem, & ingemiscerem Ecclesiæ morbo, qui Ecclesiam

A 2

Scoticam, cum Ecclesia Anglicana, pari pene calamitate inuoluit. Non te fugit quæ fuerit rerum Ecclesiæ in Scotia conuersio, quis furor populorum in pellendis toto regno Episcopis; vnde arrepta occasio in Anglia, vt hinc sinceroris Religionis cultores vltra metas abriperentur: illinc verò Episcopi in contrarias oras delati, dignitatem suam per fas nefasque tuerentur, & omni modo anniterentur, vt fides hactenus recepta potius labefactaretur, quām quidquam de sua dignitate imminui paterentur. Sed libet, antequam per partes fundi nostri Ecclesiastici calamitatem tibi exponam, altius repetere, quæ fuerit origo motuum, & causa dissidij; hinc Episcoporum, illinc verò Puritanorum, quos vocant, æstuantium animorum, cùm in Angliâ, tum in Scotia. Sanè ex quo primū, (quod accidit Edwardi sexti temporibus) instituta fuit reformatio in magna Britânia, Anglia habuit Clerum & Plebem obsequentiores Episcopis, quām Scotia: Quod quidem adscribendum, partim diuersæ animorum temperie, Anglis mitioribus, Scotis verò feruidioribus,

3

ribus, & suorum institutorum tenacioribus;
partim rationi, qua Deus longe alia usus est in
Anglia ad Papismi euersionem, & propaga-
tionem purioris sui nominis cultus, quam in
Scotia. Etenim cœpit in Anglia reformatio
à Rege & Proceribus, in Scotia verò à plebe.
Ut de reformatione in Anglia instituta priùs
verba faciam, incipiam in Edwardo sexto, sub
quo illuxit prima spes reformationis. Certum
quidem est, iam Henrici Patris temporibus,
prima enata semina, quæ occasionem dedere,
eo fatis concessa reformationis instituendæ,
sed nunquam eo animo & mente exclusa à
Rege & Magnatibus, vt seriò reformatio in
Ecclesiam inueheretur: quidquid enim tur-
barum euenit eo tempore circa Religionem,
& quod Rex auctoritatem Pontificiam per
regnum abrogarit, effecit non veritatis amor
& cognitio, sed animus libidinibus æstuans,
& pruriens ad nouas subinde nuptias conuo-
landi, accidente insuper Paparum pertinacia:
nam certè in reliqua vita ita se gessit ille Rex,
vt eum, si æquiores & prudentiores Pontifi-
ces nactus fuisset, sponte sc subiecturum ipso-

A 3

rum potestati, nec quicquam moliturum in
 Religione fuisse appareret: quod fidem facit
 Synodus Londini habita, in qua vt cumque
 canone cauerit, vt se tanquam Ecclesiæ caput
 à Christo proximum agnosceret, & mutata
 fuerit in quibusdam disciplina, nihil tamen
 præterea in doctrina mutatum; quin recepta
 fides hactenus confirmata, Rexque sœuiit æ-
 què in Lutheri & Zuinglij sectatores, atque
 in eos qui Pontificis autoritatem propugna-
 bant. Deus tamen, qui res noxias ad vtilita-
 tem Ecclesiæ suæ conuertit, & lucem educit è
 tenebris, quod accidit in Religionis instaura-
 tione à Luthero, hominum diuersa studia ad-
 hibuit ad veritatem per tot sæcula delitescen-
 tem in apertum proferendam, quodque Wic-
 kleuus olim docuerat de tyrannide Pontifi-
 cia, & de corrupto Ecclesiæ statu, cœpit ite-
 rum sub incudem reuocari, & à variis mor-
 dicis apprehendi. Inter alios Edwardus VI.
 à teneris veræ fidei innutritus à Duce Som-
 merseto, quamprimum regnum adeptus est,
 cum regni tutoribus & primoribus, acceden-
 te publicorum Comitiorum decreto refor-
 matio-

mationem per vniuersum regnum instituit;
 ita tamen vt publicæ tranquillitatis ratio ha-
 beretur, nec mutatio (quæ, si subita, solet esse
 periculosa) in Religione confertim , sed per
 gradus fieret, & doctrina immutata, maneret
 tamen facies externa fere eadem , quæ prius
 fuerat, eo consilio credo, vt ad tempus plebis
 animi cicurarentur, & prius per lenientia Ec-
 clesiæ vulnus iretur, quam ad auxilia in totum
 curantia procederetur: mansit enim Episco-
 porum dignitas & potestas par ; eadem pom-
 pa, externi iidem propemodum ritus, gestus,
 vestis, & ornatus; eademque nomina retenta.
 Nec in prima hac reformatione itum est ob-
 uiā abusibus litium circa curionatus, com-
 menda, & beneficiorum multitudinem, quam
 vnuš homo possidet ; nec caustum est vt Epi-
 scopi & Curiones officio tantum pastorali
 fungerentur, & in sua quique statione vigiles
 excubarent, abiecta cura rerum ciuilium : ne-
 que eliminatus est ab Ecclesia abusus circa
 Excommunicationes , rerum sacrarum tur-
 pem mercaturam, censuras Ecclesiasticas, Mi-
 nistrorū electionem & Episcoporū ^{cōfessiones},

tib.

reliquaque est congeries Papatus, quæ non obscurabat modo, sed propemodum obruebat purum & genuinum Dei cultum. Inde querelæ Caluini, & aliorum, scribentium ad varios Episcopos Angliæ, quos etsi compellarent tanquam veros Episcopos & Antistites, & fideles seruos Ecclesiæ Dei, qui non debuerant deserere munus nec titulum Episcopi, post eiuratum Papismum; & agnoscerent veram esse Dei Ecclesiam, cuius essent Pastores, utpote conspirantem cum exteris Ecclesiis in omnibus fidei capitibus; non obscurè tamen querebantur apud eos per epistolas, de Papicolarum fæcibus, deque tolerandis ineptiis, quibus sancta Christi doctrina commaculabatur. Quin multi graues viri, inter alios Crammerus, fatebantur ingenuè, multa detracta oportere superflua, & ardentibus votis cupiebant ea in melius correcta: fuitque hoc Crammeri votum ad Caluinum scribentis, ut communicato consilio, & collatis sententiis, circa capita omnia Ecclesiasticæ doctrinæ, aliquot viri eruditione & iudicio excellentes aliquid certi statuerent. Sed voto non respondit

dit successus: nam sanctum consilium impediuit mors pientissimi Regis Edwardi, & subsequuta Papismi redintegratio sub Regina Maria: qua fatis concessa , vt cumque Elizabetha, piæ memorie Princeps, eum cultum in Anglia restituerit , qui erat sub Edwardo , non potuit tamen sanctum propositum Crammeri ad optatum finem perduci : cuius rei causa est duplex. Prima est , quod per illud temporis spatiū quo Maria regnauit, tyrannis Pontificia, & fœda corruptio Religionis Romanæ , tam arctis compedibus constrinxerit plebem Christianam, ne publicè , nec priuatim Deum purè colere posset , vt postmodum facta rerum conversione in Religione per totam Angliam, Angli gemiscentes sub onere persecutionis, reformationem qualemcunque , nec multum à priori discrepantem, alacribus animis amplexi fuerint, tantumque fuerint recreati , ob abolita Ecclesiæ Romanæ portenta , qualia sunt tyrannis Pontificia , Liturgia lingua ignota, Sacrificium Missæ, Purgatorium, & opera supererogationis, obque restituta Edicta & Decreta Edwardi sexti, vt facilius concoixerint reliquos

B

errores, & segniores deinceps fuerint ad fidem Christianam humanis commentis liberandam. Altera & præcipua causa, fonsque totius mali, quod non hactenus licuit pleniorum reformationem in Ecclesia meditari, nedum aggredi, est quod cum Episcopi de novo instituti, in reformatione instituenda primas partes cum Rege & primoribus regni habuerint, passi sunt quidem pleraque in doctrina mutari: at sedulò cauerunt, ne quicquam de dignitate & autoritate sua Prætoria in Laicos & cœteros de Clero detraheretur, neve reliqui abusus, potestatis Episcopalis longè præcipuum firmamentum, abolerentur. Hac ratione factum est, ut tum temporis & deinceps, solis Episcopis, de constituendis rebus Ecclesiasticis, potestas omnis fuerit attributa, nulla, ne conquerendi quidem singulorum cœtuum Pastoribus facultate relicta.

At in Scotia reformatio longè aliter instaurata fuit; vnde non mirum, si corruptelis postmodum gliscientibus, quod in Anglia effici non potuit, purioris Religionis vindices potuerunt ire obuiam, parensque fuerunt obsistendo Epi-

do Episcoporum potentia, & Papalibus ritibus. A populo enim & Proceribus aliquot cœpit Religionis instauratio, refragantibus Cardinalibus & Episcoporum caterua: & Iacobo V. rebus humanis exempto, rerumque summa deuoluta ad Regentes, Reginaque puellula per ætatem & locorum distantiam, ut quæ in Gallia esset, inepta imperio, & rebus gerendis, parta est maior libertas instauratoribus Religionis Papalem adeoque odiosam Episcoporum potestatem primò reprimendi, deinde in totum è medio tollendi, Ecclesiamque per gradus suis impuritatibus repurgandi. Nam primò, postquam purioris doctrinæ, quæ passim in Germania & Gallia resonabat, aliquot scintillæ aduolarunt, qui eam audie arripuerunt, id præcipue enixi sunt, ut Papali tyrannidi, Episcoporumque immanni potentia neroos præciderent: cumque aures Regentis personarent querelis eorum qui Ecclesiam Christi instauratam cupiebant, postulantes ut Ministrorum electio iuxta antiquam Ecclesiæ Christi consuetudinem penes populum esset; ut qui præcessent electioni, in eorum vitam doctri-

nainque diligenter inquirerent, nec arbitrio aliquot Episcoporum permitteretur, quibus sollempne est ius interuertere, & auctoritate sua independente abuti ad ambitionem & auaritiam; circa initia mandauit ut nemo cogeretur ceremoniis, quas nollet, ut deinde auge scente numero puræ Religionis vindicum, & connuentibus qui successerunt Regentibus, quibus Guisianorum potentia invisa erat, ad maiora itum est; potestas Pastores eligendi ab Episcopis in Presbyterium translata; firma menta Episcopalis potentiae diruta; saevitum est in altaria, simulacra, & Missificandi apparatus; Ecclesiaque repurgata est Papalibus ceremoniis & ritibus, Episcopisque relictus est titulus sine re: & quantumcumque non semel ad concordiam fouendam in Ecclesia, & ut Regi suo gratificantur, eis concessus fuerit titulus Superintendantum, nunquam tamen postea licuit illis quod Episcopis in Anglia, ut soli pro arbitrio res Ecclesiæ disponerent, Pastores, aut ritus quos vellent, approbarent aut repudiar ent. Quin & quando serenissimus Rex Iacobus anno 1617. ornauit profectionem in Scotiam,

tiam, ad reformatam Scoticæ Ecclesiæ disciplinam ad exemplar Anglicanæ, & Episcopi additione aliqua honoris, reddituum, & auctoritatis locupletati sunt, Plebs quæ Episcopis, quales sunt in Anglia, carere iam assuefacta erat, cuique eiusmodi Episcoporum dignitas onerosa & superflua semper fuit visa à prima reformatione, quæque grauiora subolebat, facile potuit, quod nuper accidit, eorum iugum excutere. Nec parum addidit animos Scotis instauratio prius facta cum cæde, sanguine, & tumultu, ad se nouis periculis obiciendum, vel Reipublicæ & vitarum dispendio, modò Religio repurgata & illibata ad posteros transmitteretur. Inter Anglos verò, purioris Religionis assertores nec pari animo nec audacia potuerunt, à quo prima reformationis fundamenta iacta sunt, ire obuiam Ecclesiæ corruptelis: quia cùm in Anglia prima reformatio sine cæde & tumultu introducta fuerit, & à capite, Rege nempe & Episcopis ad reliqua membra deuoluta fuerit, veriti ne successus conatus haud responderet, non ausi sunt hactenus, quantumuis reformationem in melius fieri cu-

perent, & gemitent sub corruptelarum onere,
per vim maiorem se opponere glisceribus
corruptelis, quam in prima reformatione ten-
tatum fuerat.

Sed dices, qui potest esse purior reformatio
in Scotia cum cædibus & tumultibus iuncta,
imò quæ per cædes & tumultus parta est? quin
potius ea debet censeri restauratio Religionis
sanctor, quæ sine cæde & sanguine fit. In
promptu est responsio. Primò, non mirum si
prima instauratio Religionis in Scotia non po-
tuit sine cæde & sanguine fieri; in Anglia po-
tuit: quod in Scotia non Rex, nec Episcopi,
penes quos summa rerum erat, sed plebs prima
manum reformationi admouit, nec tam intu-
lit quam propulsauit iniuriam: quod sine cæde
fieri non potuit, Reipublicæ & Ecclesiæ gu-
bernatoribus contrà nitentibus propagationi
Euangelij. Tum quid mirum, si, quod Domi-
minus nostre temporibus vltimis futurum præ-
dixit, Euangelij prædicatio pariat pugnas, &
coelum terræ misceat? quod quidem accidit
non ex Euangelij natura, sed ex euentu, & ob
Satanam furentem, & in omnes occasiones

inten-

intentum , vt veritatem nascentem suffocet: nam simul ac Euangelij doctrina profertur, improborum impietas, quæ prius sopia iacebat, irritatur & acuitur : facilis est descensus ad impietatem & Hæresim ; at ascensus ad pietatem & sanam doctrinam est acclivis & salebrosus, spinisque horret, nec nisi perrumpendo obsta- cula, potest via Christi calcari.

Caeu credas , ornatissime Verdæe, me, qui commotior sum in Episcopos Angliæ , protinus omnes, quos Anglia tulit Episcopos ab Henrico octauo , perstringere , quorum non nulli martyrio sunt coronati, & quibus præci- puè debetur euersio Papismi , qui que viuentes sub reformatione suis numeris nondum absolu- luta, retinuerunt, in splendida dignitate Papa- lem pompam redolente , humiles spiritus , & partes fidelis verbi Dei Ministri, qui solùm ho- nori dicit, iuxta *κριθειον* Pauli 1. ad Timot. cap. 4. v. 17. incubere orationi & doctrinæ: quales fuerunt Archiepiscopus Crammerus , Latime- rus, Hooperus, Iuellus , & innumeraij.

Absit etiam , vt cumque credam Episcopo- rum munus, vt à plerisque sustinetur in Anglia,

nihil præter titulum habere, & esse Papalis Hierarchiæ propaginem, vt pronūtiem Deum iam per sæculum integrum non habuisse in Anglia puram, orthodoxam, & visibilem Ecclesiæ: in ea enim nullo tempore defuerunt fideles verbi Dei Ministri, qui nonnullibi extra conspectum Episcoporum sedulò prædicatio- ni incumberent, & ritè Sacra menta admini- strarent. An si multi è turba Christiana vel Hæresi laborant, vel ius Prætorium in Domini hæreditatem sibi assumunt, statim maxi- ma pars Ecclesiæ gemens sub paucorum tyran- nide, excidet nomine & gratia veræ Ecclesiæ? Neque etiam putes me confessim Scotorum causam agere, & probare per omnia eorum in deturbandis Episcopis consilium præceps, me- que fauere eorum causæ, qui existimant nul- lam Ecclesiæ ritè administrari, quam quæ ca- ret Episcopis. Quinimò crediderim, idque credidit vetus Ecclesia, optimum regimen Ec- clesiæ, concordiam & vñionem fouens, nec re- pugnans cum Christi & Apostolorum institu- tione, qua præcipitur vt omnia decenter & or- dinatè in Ecclesia administrentur, & confusio vitetur,

vitetur, quæ sæpe ex æqualitate nascitur, illud
 esse, cùm in vna vrbe aut Prouincia, vnus in-
 ter Presbyteros, à cœtu Presbyterorum electus,
 ætate, moribus, & doctrina grauis, habet præ-
 minentiam in suos collegas, qui extra coitio-
 nem Presbyterorum & Synodum, sit os totius
 cœtus, nec quicquam decernat absque eius
 consensu, eique actorum rationem reddat, nec
 plus potestatis sibi assumat, quàm quantum à
 cœtu acceperit: sublimior quidem sedeat, sed
 tamen se collegam Presbyterorum agnoscat,
 iuxta canonem 8. Concilij Carthaginensis.
 Reputet Episcopatum nomen esse operis, non
 honoris, vt ait Augustinus, De Ciuitate Dei
 lib. 19. c. 19 Etenim Episcopi nomen denotat,
 non dominium, sed officium: Bernardus de
 Considerat. lib. 2. cap. 6. Per hoc tamen non
 volo non posse stare Ecclesiam sine Episcopis,
 vti censet Andreas Episcopus Wintoniensis,
 cui assentiar quando probauerit Episcopum &
 Presbyterum ordine differre; Episcopum à
 Presbytero, iure Diuino, muneribus, gradu, &
 dignitate discrepare. Sane iuris est Diuini, vt
 omnia in Ecclesia decéter peragantur: est quoq;

C

iuris Diuini, fundamento pastoralis functionis, iuxta Christi & Apostolorum institutionem retento, ei politiæ Ecclesiasticæ se morigerum præbere, quam cœtus Ecclesiæ orthodoxæ iudicauit esse accommodatam conditioni Republicæ, vel regni, in quo est congregatus. Sed de his postea: nam id quod cœperam perse-
quor.

Sanè hæc Ecclesiæ administrandæ ratio quam dixi, in qua Episcoporum potestas certos limites habet, à Synodo & cœtu Presbyterorum circumscriptos, est res magis optanda quam speranda: nihilominus non dubitabo affirmare Scotos Episcopis carentes longè beatiores esse Anglis, quibus contigerunt tales quos habent Episcopos. Faxit Deus ut se aliquando Angli feliores prædicent, & in florentissimo regno floreat Ecclesia Christi, cuius pastores non sint Domini, sed Patres: inter Episcopos & Presbyteros, fratum instar, sit sancta concordia, fidesque illibata seruetur: in ritibus ferendis, & politia Ecclesiastica statuenda, charitati fouendæ maximè studeant. Sed, proh dolor! Episcopi, qui que eis sunt addicti,
longe

longè alia moliuntur quàm quę ardentibus vō-
tis rogamus Deum Optimum Maximum.
Etenim authoritate quam in se assumuit abu-
tuntur ad auaritiam , ambitionem , & luxum.
Prædicationem Verbi, ad quam præcipuè sunt
instituti Episcopi, prorsus omittunt, & rem pu-
dendam , & dignitate sua inferiorem fecisse se
existimant , si eo munere fungantur : quorum
dein exemplo multi Curiones suam functio-
nem negligunt , & per vicarios plerumque in-
dignos res sacras administrant , eandem sem-
per cantilenam recantantes : vt de luxu nihil
dicam,in quo tantopere sibi placent antistites.
Petrus Molinæus non minus verè quam acutè
alicubi dicit,Episcopos pompa illustres,& luxu
diffuentes , curamque annuntiandi Euange-
lium procul à se abiicientes , similes esse later-
næ auro fulgenti , in qua nulla est candela ac-
censa. Sed hæc leuia essent , nisi prauo suo
exemplo gregem inficerent , & cultum Diui-
num corrumperent suis commentis,& addita-
mentis, & mysterium iniquitatis totis viribus
reuocare niterentur: quod quidem strenuè his
postremis annis præstiterunt, resque eò cumuli

C 2

abusus peruenit, vt vix hodie veritas Diuina
hiscere audeat, & quæcunque olim Aluarez,
Bernardus, & Nicolaus Clemengis conquesti
sunt de corrupto Ecclesiæ statu, quadrent, Vah
nimiùm! in Ecclesiam Anglicanam hodierni
temporis. Sanè non odium in quemquam,
aut obtrectandi cuiquam prurigo, sed zelus do-
mus Dei, qui me vrit, iustaque indignatio ad-
uersus nouatores, quibus tantopere fœces Rö-
manæ placent, me impulit eorum facta & scri-
pta, ipsosque canones quos in sua synodo nu-
perè decreuerunt, in apertum proferre, vt can-
didi norint me nihil obiicere, quod meridiana
luce clarius non faciam; & discant fluctuantes
animis & sententiis ponere differentiam inter
mysterium pietatis & mysterium iniquitatis;
sciantque probi quanto in periculo versetur
status rerum Ecclesiæ in Anglia, quibus malæ
fidei rectores præsunt; & Deum precibus fle-
tant pro Ecclesiæ Anglicanæ incolumente.

Agmen ducat Guillelmus Laudus Archiepi-
scopus Cantuariensis, Nouatorum & Altari-
colarum Coriphæus, dogmatum & rituum Pa-
palium sub incudem reuocatorum, non tan-
tum

tum fautor & vindex, sed & auctor instauratorque longè acerrimus; qui dum totus est ut uniformitatem rituum, sub quorum onere omnes boni gemunt, per totam Britanniam stabiliat, faciem Ecclesiæ deformatum, & penè compagem Ecclesiæ & Reipublicæ abrupit, idque vulneris infixit, quo etiamnum tument duo regna à se inuicem diuulsa, adeo ut ni maturè fidelium causa remedium adhibeat Deus, timendum sit ne res in peius ruant: etenim facile est *καὶ τὰ εργάτων τελευτέοντα τὰ μέλοντα.*

Annus est & quod excurrit, ex quo prodiit volumen ab ipso exaratum, & per annos plus minus viginti meditatum, antequam lucem aspiceret, quod continet acta disputationis cum Iesuita Piscatore, quæ quidem disputatio propiore est amicæ velitationi, & collationi inter fratres in paucis dissidentes, quam disceptationi inter duos sententia & Religione ex aduerso pugnantes: quisquis enim operam perdere voluerit in euoluendo hoc libro, quem audio fidum esse custodem officinæ Bibliopolarum, vt cumque sedulò curarit Latinè reddi, comperiet Archiepiscopum eo modo impu-

gnare Iesuitam, quo Diabolus Diabolum ex corpore humano expellit, non animo infenso, sed ex compacto, & occulto syncretismo conspirans cum eo quem mentitur aduersarium. Spoliat (quod Pontificij faciunt) Scripturam sacram authoritate Iudicis: traditiones Ecclesiæ extollit supra Diuinam legem; & summum controuersiarum iudicium, in eis quæ explicatione egent, asserit pertinere ad Ecclesiam: nomine autem Ecclesiæ planum est eum intelligere Ecclesiam Romanam, cuius Anglicana sit membrum, in fundamentalibus fidei articulis **cum Ecclesia Romana consentiens**; ut cumque in quibusdam dogmatibus, quæ fundamentalia non sunt, à Romana discrepet: sic enim loquitur Cantuariensis schola. Et subinde inculcat Romanam Ecclesiam tamdiu manere Ecclesiam, quamdiu retinet fundamentum fidei **Catholicæ**, & à Christo non deficit, quantumuis laboret aliquot superstitionibus, ne quid grauius dicat de abominanda Idololatria, doctrina Diabolorum, & horrenda Apostasia à S. Paulo prædicta: quæ quidem elogia quadra re in Ecclesiā Romanam, constans est omnium refor-

Reformatorum sententia. Sic solemne est illi extenuare errores Ecclesiæ Romanæ, vt cœcus sit qui non videat eum vereri offendere Ecclesiæ cui nomen dedit. Sic pag. 297. dicit Purgatorium, Transsubstantiationem, & exemptionem à calice, esse dogmata improbabilia. Quid, quod pag. 61. definit Ecclesiæ, *Societatem Christianorum*, de eaque vult agi in Symbolo: cœtus vero Reformatorū extra Angliam non obscurè in Epistola ad Regem dicit indignos esse qui Ecclesiæ Catholicæ membra censeantur? Quin reformationem à Lutherò incepitam vocat *deplorandum Schisma* pag. 226. Crammerum verò, & Ridlaum, & reliquos temporibus Mariæ Reginæ Angliae strenuos Ecclesiæ Romanæ oppugnatores, veritatisque propugnatores, qui que sanguinem pro ea tuenda profuderunt, non vocat Martyres, sed Zelotas, pari cordia qua os impudens ausus est ante aliquot annos in Comitiis Lambethanis magnum Ecclesiæ decus Caluinum appellare nebulonem. Sanè, vt paululum digrediar, ferreus sit qui huiusmodi contumelias concoquat, aut ferat hominem nihil, terræ filium, fungum, & quid nō?

tam prōteruē & superbē insultantem in clarissima Ecclesiæ Christi lumina , & de eis tam contemptim loquentem. Non potuit melius prodere odium suum in Religionem reformatam, quām Reformatorum primipilos proscindendo. In oratione habita in Camera stellata vocat institutionem Seniorum laicorum nouitolum Caluini commentum. Petrum verò Molinæum, in epistola ad Regem præfixa opusculis posthumis Episcopi Wintoniensis , sic frigidè laudat , vt contumeliosius insectetur, quām si conuitiis hominis existimationem laceraret; ornat eum elogiis *Theologi non indocti & satis acuti.* Etenim putauit cum Fauorino apud Gellium, turpiùs esse frigidè laudari, quām acerbiùs vituperari. Non idem animus fuit Andreæ Episcopo Wintoniensi, qui determinatione de Vsuris à Riueto excussa, vocat Caluinum *virum illustrem , nec unquam sine summi honoris præfatione nominandum.* Sed repeto incepit narrationem. Ne quis putet me Archiepiscopo imponere, exscribam ex eius libro contra Piscatorem aliquot loca Pag. 17. *Veluti Scriptura, quando est plana , debet Ecclesiam regere ; sic pertinet*

ad Ec-

ad Ecclesiam, Scripturam exponere in dubius & obscuris quæ interpretatione eagent. Pag. 62. Verbum Domini num aliud est scriptum, aliud non scriptum. Et pag. 84. Non prius candela scripturæ est lux, quam accensa fuerit per admotionem luminis Ecclesiasticæ traditionis, quæ, operante gratia Dei, viam complanat ad pleniorum cognitionem Scripturæ, & mentem ante illustrat quam Scripturæ fides adhibetur. Ibidem, Postquam traditio Ecclesiæ docuit & imbuit, tum vox Scripturæ distinctè auditur. Et pag. 114. Lumen Scripturæ per se non est clarum satis, nec potest locuples testimonium sibi ipso perhibere. Et pag. 126. Recipimus traditionem Ecclesiæ, tanquam primum motuum & incitamentum ad Scripturæ credendum. Pag. 140. Quando Patres dicunt se inniti Scripturæ, non excludunt traditionem. Et paulo post, Quia Scriptura est recondita & obscura, & potest in diuersos sensus trahi, nemo propriis viribus absque Ecclesia fidat. Tandem concludit pag. 226. se per ea quæ de Scripturæ sacræ authoritate dixit, satis superque ascripsisse sufficientiæ sacris litteris. O os blasphemum! Mirum ni hic homo obstrinxerit Deum magno beneficio, cui tantus patronus contigit.

Leuis est lapsus senis annis sex sexagenario

D

maioris, cuius animus tot curis ciuilibus arietatur, quod in fine operis dicit se penè attigisse terminum à Dauide præfixum Psal. 90. Dauidem enim posuit pro Mose. Porro quo animo sit erga Romanam Religionem affectus Archiepiscopus noster, & quantum odio prosequatur reformatæ Religionis vindices, potissimum exterorū: vicissim verò exosculetur Romanenses, hinc liquet, quod qui in cæteris omne genus mortalium præ se contemnit, hominum patriam, non animum æstimando, & reformatarum Academiarum extra Angliam, seu alumnos, seu sacro Ministerio initiatos, ne quidem salutatione dignatur; soleat tamen perhumanè excipere inauguratos in ordines Romanenses, tam Monachos, quam Presbiteros sœculares, qui superstitionibus Romanae Ecclesiæ (sic enim appellat Romana portenta) valere iussis, puriorem fidem, qualem profiteatur Archiepiscopus, eiusque sectatores, amplecti volunt: sedulò interea cauendo, ut animis eorum instilletur, ne reputent, dum Romana placita deserunt, se alij Religiōi nomen dare. Etenim non obscurè prodit eos vi inauguracionis

nis in Presbyteratum, nec posse munus pristinum deserere, nec debere novo ordine vestiri, quo habiles fiant ad functionem sacri Ministerij exercendam in Anglia. Quin praे amore quo deperit Presbyteratum Romanensem, non ultra percontatus de eorum doctrina & moribus, in nonnullos eorum & beneficia, & curam Pastoralem confert, cùm tamen bonus vir ordinatos à reformatarum Ecclesiarum Pastoribus susque deque habeat, nedum dignos putet, qui in Anglia Parochi aut Curionēs fiant. Cuius rei splendidum exemplum habemus, in spectato viro Theologiae Doctore, cui nomen est Cursollus, natione Gallo, & ordine Franciscano. Hic cum antè aliquot annos, Galilia relicta in qua prius Religionem Romanam abiurauerat, eo nomine Londinum venisset, & Ecclesiam Gallo-Londinensem conuenisset, ut sacro Ministerio initiaretur, Reuerendis istius Ecclesiae Pastoribus, qui illi curam Pastoralem designauerant, eius merito & doctrina approbatis: certior factus totius negotij Archiepiscopus, Cursollum ad se vocatum, non tantum noluit in nouum ordinem cooptari, sed & null-

D 2

la inquisitione facta in hominis doctrinam &
 vitam, parum sollicitus vtrum Deo, an Diabo-
 lo crederet, confessim ad designatum sacerdo-
 tum prouehit: quam quidem prouinciam, et si
 non debuit defugere Cursollus, sentiens se non
 ab hominibus, sed à Deo vocatum, impiè ta-
 men fecit Archiepiscopus, qui admiserit ho-
 minem ad functionem sacri Ministerij exer-
 cendam, qui solemni ritu & ordine ad eam non
 fuit legitimè vocatus. Quid? an hæc formula
 ordinationis, qua actu & formaliter Presbyter
 inaugurator, *Accipe potestatem offerendi Sacrificia,*
& celebrādi Missas tam pro viuis quam pro mortuis, &c.
 eximit Cursollum ab obligatione nouum ca-
 pessendi ordinem, antequam sacri Ministerij
 functione defungatur? Hoc si est, desipiunt
 omnes quotquot sunt Ecclesiarum reformatarum
 Pastores extra Angliam, qui non prius
 Presbyteros Romanenses admittunt ad sacrum
 Ministerium, quam abiurauerint Presbytera-
 tum suum, quo formaliter inaugurati sunt sa-
 crificatores corporis Christi, tanquam mon-
 strum horrendum, abhorrensque à Christi in-
 stitutione; & legitimi verbi Dei Ministri so-
 lemni

lemnī ritū creati fuerint. Sed nondum effugit manus meas Guillelmus noster, nam mox vapulabit de meliori nota, vbi de altaribus verba faciam.

Inter cīnīfōnes Archiepiscopalis culinæ, priīmas tenet Richardus Montacutus, Episcopus Nordouicensis, vir quo non aliis vñquam extitit magis δοκησόφος, aut magis fastu & iratumens erga Puritanos, quos vocat; quos sibi putat aduersarios, non argumentis, sed conuictiis & iictibus impetens, nec quidquam rectum existimans, quām quod ipse sentit, nec bilem suam effundens tam in Pontificios quām in Reformatarum Ecclesiarum Doctores: nempe homo opinione aliquantulæ litteraturæ, qua non negarim esse præditum, sed magis φιλαυπία suffarinatus, cui mitra vertigine ambitionis cerebrum perculit; Ministros verbi Diuini omnes ex æquo, extra gradum Episcopalem, præcipue exteris, sic præ se contemnit, vt de illis, vel in rebus leuissimis, à quibus sententia discrepat, non possit nisi, non modo contemptim, sed & cum atrocibus conuictiis loqui, siue Latina, siue Anglica scribat. Spes erat, cum

20103
D 3

primùm tantum biliſ effudit in Contraremonstrantes, mordicus ſententiam Remonstrantium arripiens, fore ut poſtmodūm, tanto one-re liberatus, mitior eſſet; ſed ab eo maledictis incoctus, & obſcurè & palam professus eſt odiū Religionis noſtræ, & conatus eſt cum συνεργοῖς altaricoliſ eum cultum ſubruere, quem ſupe-riori ſæculo, adiuuante Diuino auxilio, clara Ecclesiæ lumina, Lutheruſ, Zuinglius, Calui-nuſ, &c. tanto niſu & ſuccesſu erexerant in Gal-lia, Germania, & Belgio. Debemus ingentes grates Clarissimo viro Andreæ Riuetu, quòd hominiſ petulantiam retuderit, ſed ingentio-res haberemus, ſi quando (quod ſubinde facit) Geneueneſes vocat *Nouatores*, homini pro meri-tis laruam detraxiſſet, ſub qua, quantumuſ in multis à Pontificiis diſcrepet, non potest quin prodat ſe nomen non quidem Ecclesiæ, ſed Hierarchiæ Romanæ dediſſe, cuiuſ tantopere placent, imprimis Epifcoporuſ vno filo du-cta ſucceſſio, ab Auguſtino monacho, vel Eleu-therio Epifcopo Romano, ad hodierni tempo-riſ Angliæ Epifcopos, eorumque opulentuſ ap-paratuſ, cum pari authoritate Prætoria in cæ-teros

teros de Clero; ut fieri non possit quin doctrina Geneuensium in malè palato eius sapiat, quam profitentur homines in re & sorte tenues, & immensum quantum infra dignitatem & pomparam Episcopalem subsidentes. Estque eo maius quod sub voce *Nouatorum* latet virus, quod per eam insinuet Geneuensem Ecclesiam ab Ecclesia Romana & Apostolica desciuisse, cui etiamnum hodie adhæret Ecclesia Anglicana. An ideo sunt Nouatores, quod reformationem non instituerint ad exemplar Ecclesiæ Anglicanæ? At Geneuenses longè ante nomen dederunt vero Dei cultui, quam de reformatione in Anglia quicquam agitaretur. An verò Geneuenses id nominis merentur, quod à se semel posita circa fidem & cultum externum postea conuellant, & prius à se orsa detexant, aut quod noua subinde eis placeant in Religionis negotio? At id vitium est Montacuto, eiusque collegis, quibus solemne est, pro re nata, dogmata iam pridem explosa arripere, vel ab iicere, quique solent Religionem inflectere ad ambitionem suam, & attemperare ad præsentem rerum ciuilium conditionem.

Montacutum excipit Matthæus Episcopus Eliensis, cui cognomen à Regulo, omen sanè in cognomine, rigidus assertor Papalium rituum, & terribile Puritanorum flagrum. Sequitur Rogerus Manarinus, Episcopus Sanduidensis, qui, reluctantibus Regni comitiis Episcopalem cathedram insedit, Bellarminum, & Baronium laudibus ad cœlos euehens, Reformatarum verò Ecclesiarum Doctores algaviliores reputans. Longum esset reliquos Episcopos recensere, collegas non degeneres Guillelmi Laudi, & Matthæi Reguli. Semper tamen excipio Thomam Mortonum, Episcopum Dunelmensem; Iohannem Guillelmum, Episcopum Lincolnensem, quem consentiens fama est authorem esse longè eruditissimi tractatus *Demensæ sacræ nomine & re.* Iohannem Dauenantium, Episcopum Sarisberiensem; & Iosephum Hallum, Episcopum Exoniensem, viros sanctitate vitæ & doctrinæ graues, qui quòd sint dispensatores diuinorum oraculorum, sibi honori ducunt, non verò quod *περιστάνεται* habeant in collegas; qui que gliscentium corruptelarum, nec authores nec fautores hactenus extitere.

In

In Hallo desideratur prudentia ; quòd pyræ, qua Ecclesia Anglicana conflagrat, superiniecerit oleum, & intempestiuæ scribendi prurigine abreptus fuerit in contrarias oras , eaque euulgarit, quæ tutius suppressimere erat : sic enim omnem prope modum reconciliationis spem amputauit.

Cur andofieri quædam maiora videmus

Vulnera, quæ melius non tetigisse fuit.

Tum, pace eius dixerim, scriptum eius eiusmodi esse, ut tantæ de se opinioni , siue excitatae, siue sparsæ, non respondeat : ausimque affirmare Episcopum Exoniensem, dum polemica tractat, pessimè honori & famæ Iosephi Halli consuluisse apud æquos hominum æstimatores.

De Gottofredo Goudmanno Episcopo Gloucesteriensi pauca. Eum satis constat Pontificium esse, & eo nomine à Synodo nupera officio & beneficio suo submotum. Sed reuera damnatum censeo non quòd Pontificius, sed quòd nimium cordatus , quæ sentit elocutus fuerit, & mysterium iniquitatis, quod profunda dissimulatione tegunt alij , donec occasione

E

opportuna excludatur, non potuerit pari fuso
occultare.

Haec tenus de Dominis Episcopis. Iam de eo-
rum mancipiis. Primus prodeat in medium
Petrus Heleynus, pro altaribus tanquam pro
aris & focis depugnans, & acerrimus defensor
sancti Georgij, eiusque vita & sanctitatis (pro-
lixo ad id edito volumine) enarrator: cum ta-
men constet hunc pseudo-sanctum fuisse Geor-
gium Cappadocem Arianum, Athanasij ho-
stem capitalem, qui ab Arianis magiae & sacri-
legij insimulabatur, & vulgo ut magus tradu-
cebatur. Qua de re videatur Reynoldi doctif-
sima disquisitio De Eccles. Rom. Idololatria
lib. 1. cap. 5. sect. 22. Et Riuetus in suo Iesuita
vapulante cap. 6. §. 21. Baronius ipse agnoscit
hunc Georgium nunquam fuisse in terra, sed
symbolicum esse: nempe putavit homo in
Gnathonica schola educatus, se posse hoc ope-
re inire gratiam apud magnates regni, qui huc
sibi habent patronum, in illustrissimo ordine
Periscelidis. At sciat hic Thraso in re merè ci-
uili perinde fuisse, quid hominis in patronum
eligeretur, & retineretur: & illustri ordini ni-
hil

hil honoris inde accrescere, siue ordinis patro-
nus fuerit vnquam in viuis, siue sit symbolicus:
sed Reges, Principes, & Magnates acceptam or-
dinis nobilitatem & antiquitatem referre insti-
tutioni Edwardi tertij Regis Angliae. Idem He-
leyanus libro contra Burtonum pag. 125. acriter
defendit Ecclesiam Anglicanam non differre à
Romana in fundamentalibus dogmatibus:
quod quidem reformatæ Ecclesiæ libenter ad-
mittent, modo nomine Ecclesiæ Anglicanæ in-
telligentur tantum Angliae Episcopi, & illis ad-
iuncti aliquot Heleyno similes, quales sunt Jack-
sonius, Laurentius, Pocklingtonus, Cosinus,
Manerinus, Bailius, Dunconus, Belcanquellus,
Collinus Professor apud Cantabrigenses; &
Wickemus Archidiaconus apud Eboracenses;
& alij id genus hominum, quibus solemne est,
iuxta Phocilidis præceptum *καὶ πρὸς θύειν, μηδὲ*
αἴτιπνεῖν αἰέμοιστ.

Si vacat, narrabo summam concionis quam
Wickemus, pro munere Sacellani regij quo fü-
gitur, habuit ad Serenissimum Regem anno
1637. Non Aprilis, ut cognoscas quo animo
ducuntur illi, qui se totos mancipauerunt Ro-

E 2]

manæ scabiei, quam iterum impuri Doctores refricant; quæ sit vis iræ aduersus eos quos vocant Puritanos, quæ tanta est, ut per eam mente excœcata desipiant plusquam infantes. Textus hic fuit Matth 21.v.9. *Turbæ quæ præcedebant, & quæ sequebātur, clamabant, dicendo, Hozanna Filio David, &c.* Eum diuisit in duas partes. Prima fuit *Testium*, qui fuerunt turbæ: altera *Testimonij*, quod turbæ Christo exhibuerunt, clamando, *Hozanna, &c.* In prima parte exponenda insumpsit concionem integrām, altera parte in aliud tempus reiecta. Concio quæ de turba egit tria summa capita seu membra habuit. Primum turba erat multa, ὥχασι. bene ordinata. 3. bene animata & ὅμοθυμαδὸν clamans *Hozanna, &c.* Primum & tertium membrum leuiter tantum perstrinxit, secundum maximè persecutus, quod de turbabene ordinata agit. Arrige aures: Bene, inquit, erat ordinata multitudo, quia non procedebat glomeratim vna in statione, nec erat ita conferta & densa ut alij alios calcent; sed eius pars anteibat Christum, altera sequebatur. Hic postmodùm putans rem acutetigisse, in Puritanos απαξίαν in Ecclesiam inuenientes,

hentes, cœlum terræ miscentes, potestatibus à
Deo ordinatis, Episcopis nempe, aduersantes,
nouos ritus, nouam Liturgiam, nouam An-
gliam, & quid non? poscentes, tantam copiam
euomuit bilis, vt spes sit fore vt deinceps Puri-
tani eo vtantur æquiore, tanta saburra libera-
to. Vesanus Doctor non aliam compendio-
siorem viam inuenit ad iugulandos Puritanos,
quàm Scripturam imponendo equuleo, & ex-
trahendo oleum ex pumice. Sed quid facias?
miser præ iracundia insanit. Tam bellæ con-
cioni intererat vir celeberrimus, & de Ecclesia
Dei optimè meritus, quem finita concione
adortus interrogauit, Ecquid placerent quæ au-
diuerat? Stupuit ille, & simul indoluit vicem
Ecclesiæ cui præsunt eiusmodi Doctores men-
te capti: mox, conspecto agmine canum vena-
ticorum, Vide, inquit subridens, quàm ordina-
tè procedant isti canes, nam quidam antecunt
dominum, alij sequuntur. Dein seria tractans,
Si vellem, ait, Puritanorum causam agere pro
suggestu, hunc mihi eligerem locum, quem
Rabula hic parauerat, tanquam telum validissi-
mum, quod in Puritanos vibraret. Ecce

E 3

enim turbā multa, de fœce populi ignobilis, & inconditè, & sine ordine progrediens, vno ore dans Christo plausus, & eum pro Redemptore agnoscens, dum Pharisei & Ecclesiæ ductores & Doctores à via aberrant, in Christum conspirant, eum Sathanam vocant, & Legem ipsam Dei suis commentis corrumpūt. Habes hic faciem Ecclesiæ Anglicanæ. Hinc Puritani, quos vocant, orthodoxi, seu sint de grege, seu sint fideles verbi Dei Ministri infra Episcopos constituti, fœces Papisticas abominantes, vt qui maximè sincerum Dei cultum, tam internum, quam externum in Anglia stabiliri ardentibus votis exposcentes: Illinc verò Episcopi, eisque adiuncti plerumque Decani, Archidiaconi, & tota cohors Nouatorum, quibus potissimum curæ est, ne quid de priuilegiis Ecclesiæ decadat, hoc est, ne quicquam de aceruo minuatur, posthabita cura priuilegiorum quæ nobis parta sunt per Christum, sed tota occupata circa erectionem altarium in templis, & Hierarchiæ in Ecclesia; circa item propagationem errorum Papalium, qui Christum ex Anglia in alias oras amandant.

Silen-

Silentio pr̄eteritem Pocklingtonum cum suo altari Christiano, eumque relegarem ad altare Damascenum, nisi in eo haberem splendidum argumentum, Rectores Ecclesiae Anglicanæ, dum volunt librum tam insulsum, malignum, & fermento Papistico turgentem, ire in vulgus, totis viribus eniti ut Papismus denuo regnet in Anglia: cum enim reliqui orthodoxorum libri, veluti Guillelmi Tuissi, & aliorum, non permittuntur aspicere lucem, huic libro Pocklingtonij apposita est authentica licentia. Verba sunt Guillelmi Brayi ex mandato Archiepiscopi Cantuariensis præpositi ad libros Theologicos, vel repudiandos, vel prius censura perstringendos, aut suo calculo approbando quām typis mandentur: *Perlegi tractatum hunc Theologicum, cui titulus est, Altare Christianum, in quo nihil reperio sanæ doctrinæ, aut bonis moribus contrarium, quominus summa cuncta utilitate imprimatur.* Iam te iudicem facio, nunquid quæ loca exscribam ex isto altari Christiano sint sana doctrina. Primum futile est, si quicquam, quod affert ex Matth. 5. v 23. *Si donum tuum ad altare afferas, ut probet Christianis suum esse altare, quod*

interpretatur Mensam sacrę Eucharistiæ admi-
nistrandæ dicatam , nomenque altaris trien-
nio antiquius esse nomine mensæ. Paulo post
verba eius sunt : *Sanctus Paulus mentionem facit al-
taris, seu mensæ, quod idem est, cui seruiunt sacerdotes in
novo Testamento.* Quæ quidem mutuò videtur
accepisse à Petro Heleyno, & auctore quinque
concionum piarum ante annos quinque edita-
rum Cantabrigiæ, permisso superiorum, quo li-
bro non aliis nequior, & magis Papismum spi-
rans : ideo in prima pagina se indigetat Sacri-
ficium. Et præ amore , quo Ecclesiam Roma-
nam deperit, integrum concessionem insumit, vt
Papam probet non esse Antichristum , nec il-
lum Filium perditionis, de quo Paulus 2. Thes.
2. Lutherum verò, & Caluinum blasphemiae, &
hæreseos accusat : & Serm. 5. pag. 300. dicit, non
qui pingunt Deum, sed qui colunt pictum, esse
idololatras : alioquin Geneuenses idololatris
accensendos , vt qui in veteribus editionibus
Bibliorum à se editorum , fingentes visionem
Ezechielis, pingunt Deum sub forma senis. Hic
ergo Serm. 1. pag. 19. *Cum ingrederis templum, pri-
mum τερετινua quod tibi est faciendum , quia illud
templum*

templum est domus Dei , non hominis , debet esse versus
 mensam Dei , quam Sanctus Paulus vocat Altare Dei ,
 dicens , *Habemus Altare* , &c. *Hebr. 13.* Bone Deus !
 itane torquetur Scriptura ? Siccine licet impu-
 nè , imò cum autoritate illudere Scripturæ ?
 at sapere & orthodoxum esse non permettere
 superiores . Anni sunt quatuor ex quo cum in
 eo esset vir quidam reuerendus , vt obtineret li-
 centiam imprimendi Anatomen Missæ Petri
 Molinæi , cuius scripta , cum in viuis esset Iaco-
 bus piæ memoriæ Rex , sine commeatu ibant
 in vulgus , non permiserit Bakerus sacellanus
 Episcopi Londinensis , & rogatus quam ob rem ?
 respōderit Ecclesiam Anglicanam non vsque-
 quaque conspirare cum reformatis Ecclesiis
 Galliæ circa dogma de præsentia reali . Quid
 sibi tunc voluerit bonus vir , postea euentus
 comprobauit . Etenim tunc temporis Ecclesia
 Anglicana , hoc est , cœtus aliquot Episcoporū
 eorumque mancipia in eo erant , vt altaria , ac
 proinde sacrificium , & præsentiam realem in-
 uherent in Ecclesiam Dei . Sed longius digre-
 dior , ad Pocklingtonum redeo . Is cap . 9 *Quicun-*
que dicunt nulla fuisse templo materialia per ducentos

F

annos post Christum, in Ecclesiam sunt contumeliosi, &
 è medio tollunt sedes materiales in quibus sedebant Epi-
 scopi: quod si nullæ fuerunt sedes, nullus fuit ex Leovirois,
 ac proinde nulla successio personalis ab Apostolis. Et
 paulo post loquens de successione uno filo du-
 eta ab Apostolis, *Qui nobis detrahunt hanc Aposto-*
licam traditionem præcipuum eripiunt nobis è manibus
baculum quo inmitimur ne ab Ecclesia Catholica simus de-
uij, quoque abigimus Hæreticos à nostra communione.
Miseros sanè nos ipsos prædicaremus, si Archiepiscopus
Cantuariensis suam non posset deducere successionem ab
Augustino, & Augustinus à S. Gregorio. Cap. 11. In
facello regio, præter Altare tangens proximè parietem
qui spectat Orientem vasis aureis instructum, insuper
conspicere est plurimas picturas affabre factas in pariete,
*& vitreis fenestræ, quæ fieri nequit quin afficiant spe-
 tantium oculos cogitationibus pietatis & devotionis, cùm*
ingrediuntur tam sanctum locum. Quales sunt depicta
passo, depicti Sancti Apostoli, vna cum splendida cruce,
& effigie beatæ Dominae, item depictus sanctus Ioannes
in vitro fenestræ quæ sacro altari impendet. Et capite
 20. probaturus Christianis quoque sua altaria
 esse, *Si nullum habemus Christianum altare, neque etiam*
nullum habemus Christianum Sacrificium; si nullum Sacri-
ficium,

ficim, neque etiam ullum habemus Christianum Sacerdotem; si nullus est nobis Sacerdos, apage Liturgiam docentem Sacerdotem quomodo ad altare assistere debet. Non video quid aliud reponere posset Papismo incoetus Iesuita; saniora forsitan.

Non possum intactum relinquere Eliam Pet. Ixum, non tam ipsius, quam Mœcenatis Archiepiscopi Cantuariensis causa. Is in Epistola præfixa Liturgiæ Anglicanæ à se Grècè factæ gratulatur Archiepiscopo ob restitutam eius cura Liturgiam suæ dignitati, ita ut solemni more obseruetur in omnibus totius insulæ regionibus. Hic homo vel Scotiam non putauit esse partem insulæ, vel pessimè consuluit honori tanti Mœcenatis, quem facit authorem Scoticarum turbarum, & eum ridendum populo exponit, quòd incepto conatu destiterit, nec telam quam ordiri cœperat ad umbilicum perducere potuerit. Sed quid agas? nesciuit Petlaus solempne esse Archiepiscopo subinde à se orsa retexere, & mutare sententiam, cùm id ad quod collimat non potest attingi, non absimilis vulpi, quæ cùm saltu non posset prensare racemos pendentes de alta vite,

*Re infecta abscedens, hæc secum, Age, desine, dixit,
Inmatura vna est, gustuque insuavis acerbo.*

Sic cum pari successu, hoc est, incassum temtasset reformare Ecclesiam Gallo-Londinensem ad exemplar Anglicanæ, vt eadem Liturgia vtere-tur, & Episcopis pareret, mox conatu depulsus, voluit famæ suæ consultum, atque in vulgus iactari, se nunquam animo iubentis, sed sua-dentis, pertraxisse eam vt esset conformis riti-bus Ecclesiæ Anglicanæ. Omitto quod Elias Petlæus, corruptissimus interpres, fœdè cōma-culauerit Liturgiam Anglicanam, & seu supi-na, seu mala fide, non ex ipsissimis Scripturæ verbis, & Patrum monumentis, orationem suam, quod in hoc opere fieri debuerat, con-texuerit; sed ex impuris sui cerebri lacunis erue-rit. Testis mihi sit formula baptizandi, vt ha-betur Matth. 28. v. 19. βαπτίζοντες αὐτὸς ēis τὸ ὄνομα τῆς πατρὸς καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ τῆς ἀγίας πνεύματος, quam intulit in suam versionem cum pene tot errori-bus quot verbis: sic enim ille ἐγὼ βαπτίζω σε εἰς ὄνομα πατρὸς καὶ τῆς ψυχῆς, καὶ πνεύματος ἀγίας. Leue esset quod prima pagina libri se Presbyterum indiget, pertæsus nominis Pastoris, vel Mini-stri,

stri, n̄ scabiem Romanensem excitaret iterum
hæc appellatio , quam sine summa vecordia
non potuit ignorare iam à multis sæculis trahi
in sensum planè diuersum ab eo quem denotat
nominis Etymon, & perinde esse apud Pontifi-
cios dicere Presbyterum ac Sacrificatorem cor-
poris Christi in Eucharistia realiter oblati.

A Conditoribus Canonum pergo ad Cano-
nes ipsos, qui conditi sunt in nuperà Synodo,
quique nec saniora continent , nec meliora
augurantur. Caue credas Synodum vllam à
Christo nato Canones aridiores concepisse.
Neque enim quicquam in eis continetur, quod
vel ad bonos mores , vel ad doctrinam fidei
pertineat: nec per eos , quod omnes boni ex-
pectabant , vlli errores , qui in Ecclesiam vel
purissimam solent irrepere, corriguntur, quales
sunt abusus clavium circa excommunicatio-
nem non residentium in suo curionatu: Pasto-
rum plura vno possidentium beneficia , & eo-
rum mercaturam exercentium : abusus item
circa electionem Episcoporum ab aliis , quàm
à Clero; circa rerum sacrarum nundinationem;
circa commutationem pœnarum corporeæ-

rum in pecuniarias. Perstringunt quidem libros & doctrinam Socini : mirum quod Turcismum eadem opera non damnent ; nam Pelagianorum & Semipelagianorum doctrina intacta relinquitur , & in Anglia tutò regnat, ut cunque ducat ad Socinianismum. De Synodis Provincialibus conuocandis altum silentium: sedulò enim cauendum fuit ne Pastor gregis ab Episcopi censura, qua s̄epe contra ius & factum multatur officio & beneficio, prouocaret ad Synodus. Estque tam exigua istius Synodi authoritas, vt non pauci illam execrentur, plurimi naso suspendant, & propemodum omnes, extra illam coitionem Archiepiscopi mancipiorum, terræ Britannicæ incolæ , siue sint de clero, siue sint de plebe, quibus mica inest vel sensus communis, vel pietatis, quasi foedere facto, respuant tanquam adulterinam, & impiam, & in eius placita iurare constanter recusent. Eoque est minor istius Synodi authoritas, quod nulla Synodus in Anglia censeatur legitima , nisi comitiorum publicorum decreto rata habeatur. Nec ipse Archiepiscopus Laudus contraibit, vt qui in relationesua, sect. 26. n. 14.

pag. 211.

pag. 2 i i. affirmet non aliam legem astringere
 subditum, quām quæ à Parlamento aut condi-
 tur, aut approbatur. At quis nescit istam Sy-
 nodum coactam fuisse, non tantūm non appro-
 bantibus, sed reluctantibus publicis regni co-
 mitiis? Posthabitum canonibus, qui de fide aut
 de disciplina agunt, incipiunt à Regia maiesta-
 te efferenda, & authoritate eius afferenda, cùm
 sanè regia maiestas, non melius extollatur ab
 illis quām si faciant eam ancillantem veritati
 Diuinæ. Primò non dubio vacat quod Canone
 1. dicitur Reges esse iuris Diuini: quod verum,
 qua Rex est Magistratus supremus, at non quā
 solus; alioquin nulla esset legitima Reipublicæ
 administratio, quām quæ sub Regibus, quod
 falsissimum est, & repugnat experientiæ. Absit
 derogem quicquam de sacra Maiestate Regū,
 quos, simul ac attigerunt regium fastigium,
 Deus ea authoritate munit, quæ quo magis in-
 dependens est, & *αὐτὸν τὸν θεόν*, eo propius acce-
 dit ad Diuinam imaginem, & potentiam. Sed,
 vt laruam detrahā, quam nostri Canonistæ
 induunt; sub obtentu tuendi regiam Maiesta-
 tem, eorum potissimum res agitur in eius de-
ulqb.

fensione , & conantur instillare animis tam Regum quam subditorum , Ecclesiæ gubernationem , ad instar regni administrationis , eò præstantiorem esse , quò paucioribus est demanda : sic complicari ciuilia negotia cum Ecclesiasticis , vt dum impeditur Ecclesiæ Hierarchia , hoc ipso vulneretur regia Maiestas & authoritas , adeò vt velint iri in prouerbium , Episcopum deturbare perinde esse ac Regem solio mouere , & Ecclesiæ regimen quò proprius ad Monarchiam accedit , eò firmius esse . Sed errant tota via : nam longè aliter se habet rerum Ecclesiasticarum administratio , quam ciuium : In ciuibus præstat habere malum magistrum , quam nullum , & tyrannis potior est Anarchiâ , in qua vnuſquisque est seruus quia dominus , & via complanatur ad desultoriam licentiam , & per licentiam ad seruitutem . In Religione verò satius est nullum hominem dominum habere , quam seruire Diabolo , aut obedire Ecclesiæ ductoribus , quando sanæ doctrinæ repugnantia imperant . Estque tolerabilior Ecclesiæ visibilis gubernatio anarchica , quando iudicium de rebus circa fidem pertinet
ad plu-

ad plures authoritate parcs , quantumuis contrariis studiis & sententiis laborent , quām ad vnum vel paucos concordes , sed qui Hæresibus & vitiis totum gregem corrumpūt. Etenim in tumultuaria & factiosa Ecclesiæ administratōne, membris eius diuersa sentientibus , potest fieri, vt plurimum accidit, vt quidam rectē sentiant & doceantur, reliquis à via deflectentibus. At cùm vniuersa Ecclesia visibilis , vel Ecclesia aliqua particularis ducitur in viam erroris ab aliquot Episcopis vnum sentientibus, certiori ruina tendit ad perditionem. Tum, quia reges iudicant tantūm de vita & bonis temporalibus, præstat vt homo innocuus regis iudicia, quamuis iniqua, patienter ferat, quām hincere contra audeat , aut in Regem & Magistratum insurgat. At in Religionis negotio, puto potius licere aduersari Ecclesiæ Doctoribus, quām pati se & suos rapi in infernum ab impuris Doctoribus. Sanè quando Doctores depravant doctrinam Euangelij, & animas auertunt à via salutis, stolida , imò impia est patientia, qua quis mallet præcipitari in Tartatum, quām aduersus eiusmodi Pastores mutire. Vir pius,

G

cui tales Pastores contigerunt, turbas quidem non mouebit, nisi quando palam bellum indicunt Deo, sed extrema quæque potius patietur, quam talibus Pastoribus morem gerat, qui sanè pro populo quem seduxerint non satisfacient: vir prudens verò, in ciuilibus, ut paci publicæ consulat, potius extrema quæque tolerabit, quam summo Magistratui aduersetur: nec cuiquam vertitur vitio coram Dei tribunali, quod in ciuilibus, Regibus, in omnibus, paruerit; non sic illis qui seducti fuerunt à falsis Pastoribus. Horum interest ne dispendio animæ Pastoribus male sanæ doctrinæ fidem & obedientiam præstent: at illorum parum interest quid, Regibus parendo, de sua vita & fortunis statuatur, modò quæ spectant animam sint in tuto. Denique cùm in Ecclesiæ regimine cuiusque res agatur, & quisque suam ipsius salutem debeat promouere, & ciuilium rerum administratio summo tantum Magistratui incumbat, debeatque, si per eius aduersa iudicia subditi in vita aut fortunis detrimentum patientur, solus culpari, & eo nomine damnari: planè conficitur nulla aut parua incom-

incommoda sequi, si rerum temporalium summa sit penes vnum, qui de vita & fortunis subditorum ad libitum disponat, eiūsque imperium sit ita absolutum , vt nulli mortalium actorum rationem reddat: plurima verò sequi incommoda , vbi Ecclesiæ administratio paucorum tantum est , nec integrum est vniuerso cœtui Pastorum, nedum cuiquam de plebe , se immiscere negotiis , quæ ad propriam salutem faciunt: ac proinde in Reipublicæ administratione longè præstantius est , vt rerum summa penes vnum absolutè Dominum sit , quam vt Ecclesiæ regimen pertineat ad solos Episcopos, cæteris pastoribus & Primoribus de plebe non vocatis ad consilium : quod sanè quo propius accedit ad aristodemocratiam, crediderim magis esse ad mentem Christi, & Apostolorum. Quamobrem rectè cavit Ecclesia primitua, ne regimen totius Ecclesiæ ad paucos , nedum ad vnum aut alterum pertineret : Neue soli Pastores inuigilarent Ecclesiæ : nam si in electione Apostoli Matthiæ, in qua ipse Deus primas obtinuit , vndecim Apostoli nihil soli statuere voluerunt circa eius cooptationem in nume-

rum Apostolorum, quamuis vnuſ de illis plus
 prærogatiua valeret, quām quotquot vnquam
 fuerunt Episcopi, ſine suffragiis totius cœtus,
 qui vnā cum Apostolis erat centum ac viginti
 hominum. Et ſi qui peculiari prærogatiua ac-
 ceperunt à Deo αὐθαυμαρτνοιας in fide, noluerunt
 tamen de contentione ſuper legalibus ceremo-
 niis ferre ſententiam, niſi priuis communicato
 consilio cum cœtu, non tantūm Presbytero-
 rum, ſed & gregis: quantò magis Pastores po-
 ſterioris æui (nedum ſoli Episcopi) qui ſunt
 obnoxij errori, & quibus familiare eſt deprauatione
 doctrinæ ad quæſtum, ambitionem,
 & libidinem abuti, debent omnes cōferre ope-
 ras, & opem muuam expofcere? Neque enim
 Deus ſingulis omnia largitur, & ſæpe quod
 pauci non poſſunt, plures efficiunt. Tum leges
 Ecclesiasticæ maioris ſunt apud populum au-
 thoritatis, cùm vnanimi conſenſu fuerunt con-
 ditæ. Quid? an minima pars, quæ ſæpe eſt
 peior, imperabit potiori, & dabit regulas ad-
 uersus quas nemo hifcere audeat? Sanè exem-
 plum Apostolorum vim habet regulæ, Acto-
 rum 15. & Paulus 1. ad Corinth. 14. v. 32. di-
 cens

cens, Spiritus Prophetarum subditos esse Prophetis, innuit Pastores omnes, quibus incumbit prouincia exponendi verbum Dei, & curam habendi animarum, debere de singulorum doctrina ex communi consensu iudicare.

Canon sextus continet formulam Iuramenti, in quam iurent singuli de Clero; omnes Doctores licentiati cuiuscumque facultatis; omnes Magistri artium, & Ludi-magistri, in eum finem à Canonistis conceptam, ut deinceps eatur obuiam innouationibus tam in doctrina quam in disciplina. Formulam integrum h̄ic verbatim apponam, eique attexam commentariolum.

Ego A. B. iuro me approbare doctrinam, & disciplinam, seu administrationem stabilitam in Ecclesia Anglicana, tanquam continentes omnia necessaria ad salutem, & me nolle eniti per meipsum, vel per alium; directe, vel indirecte, utulla doctrina Papistica introducatur, quae impugnet id quod receptum est; neque unquam dare consensum

G 3

meum ut alteretur regimen huius Ecclesiae
per Archiepiscopos, Episcopos, Decanos, Ar-
chidiaconos, &c. prout nunc stabilitum est,
atque ut iure debet stare: neque tamen ut il-
lud subiiciatur usurpationibus & supersti-
tionibus Romanae sedis. Quae quidem omnia
haec, planè & sincerè agnosco & iuro secun-
dum planum & communem sensum, & in-
telligentiam verborum, absque ulla equivo-
catione, aut mentali euasione, aut secreta re-
seruatione, quacunque sit: idque iuro since-
rè, ex animo & verè per fidem Christiani. Ita
me iuuet Deus in Iesu Christo.

Hic, quod primùm occurrit, non constat
quæ doctrina & disciplina sit recepta in Eccle-
sia Anglicana: nam præterquam quod articuli
conuocationis an. 1562. strictim tantum sum-
ma, eaque non omnia capita doctrinæ Chri-
stianæ perstringunt, non pauci articuli à Noua-
toribus nostris in alium sensum trahuntur ab
eo quo intelligi debent: & nouissimè nostri Al-
taricolæ, sic in suis scriptis consentiunt cum
Romana

Romana Ecclesia, usque adeo ut afferant Anglicanam Ecclesiam conuenire cum Romana in fundamentalibus, ut semper sit locus dubitandi, quæ sit illa doctrina recepta in Ecclesia Anglicana. Nec minùs ambiguitate quàm falsitate laborat, quod formula iuramenti dicit, *doctrinam & disciplinam Anglicanam continere omnia ad salutem necessaria: nam dubium, an doctrina & disciplina coniunctim vel diuisim accipi debeant: nec possunt, qui se hoc iuramento obstringunt, non hærere ancipites vtrum disciplina Anglicana sit de numero eorum, quæ creduntur necessaria esse ad salutem, an potius debet computari inter licita, vtcunque nulla disciplina Ecclesiastica extet, quæ plus intestinis morbis laboret quàm Anglicana. Forsan mens Canonistarum est, necessaria ad salutem non cadere in disciplinam, sed in doctrinam Anglicanam. Hoc si est, debuerant hæc verba disciplinæ Anglicanæ in aliud locum reiici, vel nemus debet adigi ad iuranda non necessaria:nam (quod aiunt Casuistæ,) Qui iurat absque necessitate, peccat. Quid? quòd non potest disciplina Anglicana statui necessaria ad salutem, quin hoc*

ipso damnetur administratio Ecclesiarum reformatarum Galliae & Belgij, tanquam non necessaria ad salutem? Neque enim potest hæc propositio, *Doctrina & disciplina Anglicana continent omnia ad salutem necessaria*, aliter legi quam coniunctim: ut nec concipi, quin eius falsitas statim se prodat. Estque illud verissimum Auli Gellij Noctium Attic.lib. 16.cap.8. In omni coniuncto, si vnum est mendacium, etiamsi cætera vera sunt, totum esse mendacium dicitur. Ad quem locum puto alludere Thomam Mortonum, cum dicit lib.de satisf.pag. 101. Si in propositione coniunctiva altera tatum pars est vera, totum est mendacium. Pendet quoque in dubio mens iurantis, cum dicit se non introducturum ullam doctrinam Papisticam, quæ receptæ doctrinæ repugnet: nam & Pontificius potest iurare idem, salua conscientia, nempe se non admissurum ullam dogmata Papalia quæ cum receptis pugnant. In verba quæ sequuntur, *Neque unquam dare consensum, &c.* nemmo iurare potest, quin violetur duplex iuramentum præstitum Regiæ Maiestati, quorum altero Rex astruitur caput Ecclesiæ, penes quem

quem sit immutare regimen Ecclesiæ, in his quæ sunt humanæ institutionis, pro re nata & temporum ratione: quale est, patentibus Nouatoribus nostris, regimen Ecclesiæ per Archiepiscopos, Decanos, Archidiaconos, Cancellarios, &c. Sanè qui iurat se nunquam daturum consensum ut politia Ecclesiastica semel stabilita immutetur, tenetur proximis Comitiis regni omnem operam dare ne quam alterationem subeat, aut, si alteretur se inuito, sanctè obseruare ne iuret in nouam formulam iuramenti, quæ huic contraueniat. Sed quod absurditate cætera prouocat, mirum hīc munus Decani, & Archidiaconi censi equalis esse necessitatis in Ecclesia cum Episcopali functione: & imponi conscientiis id oneris, ut debeant abrogationi omnium horum munierum ex æquo obſistere. At quis nescit, nec ipsi Canorum conditores contraibunt, functionem Episcopalem semper in Ecclesia Christiana locum habuisse, ut nobiliorem, sic magis necessariam, maiorisque durationis, quam fuit vñquam functio Decani, & Archidiaconi: vsque adeo ut Lancelotus Andreas, & Iosephus Hallus cen-

H

seant Ecclesiam Christi stare nō posse sine Episcopis , eorumque munus esse iuris Diuini , & quòd, quamdiu Ecclesia extabit in terris , non possit , nec debeat abrogari , quin peccetur in ius Diuinum. Cùm hæc ita sint , Quisquis se ad hanc formulam iuramenti adigit , sese inextricabilibus laqueis impedit. Nā si credit Episcopi , Decani , & Archidiaconi functiones perinde esse iuris Diuini , tum tenetur animum obfirmare ex æquo aduersus eorum rescissiōnem , quidquid in proximis Comitiis contra decernatur. Aut si credit functionem quidem Episcopi esse iuris Diuini , cuius abrogationi debeat pertinaciter refragari , functiones verò Decani & Archidiaconi , vt pote iuris humani , admittere mutationem , & obligationem parendi humanæ institutioni non se extendere vltra proxima Comitia , aut alteram Synodum , tunc pendebit anxius in proxima conuocatiōne ordinum , in qua quæ sunt iuris humani forsan mutationem subibunt , quo tandem modo poterit , salvo iure iurando , & sine mentali reservatione consentire in abrogationem Decanorum & Archidiaconorum , at non Episcoporum ,

rum, aut sibi adblādirī se in iuramento praestis
 to non intellexisse teneri se parem consensum
 exhibere abrogationi Episcoporum, qui sunt
 iuris Diuini, atque abrogationi Decanorum
 & Archidiaconorum, qui humani iuris sunt?
 Sed hoc effugium praecidit vox nunquam. Et qui
 iurat se nunquam daturum consensum, vt quip-
 piam innouetur, siue diuina siue humana sit
 constitutio, sibi imponit legem, quicquid post-
 modum decernant superiores, eius abrogatio-
 ni nunquam consentiendi. Bone Deus! saepē
 audiueram finem omnium controversiarum esse iusmu-
 randum: at hoc iusurandum lites & controversias serit. Enim uero, dicant bona fide Cano-
 niste nostri, nunquid qui id iurat, tenetur, vi-
 istius iurisiurandi, deinceps, quamdiu stabit Ec-
 clesia Christi, se pro virili opponere conatibus
 & decretis eorum qui Episcopalem functio-
 nem rescindere vellent? Hoc si admittunt, fa-
 teantur etiam necesse est eadem vi iuramenti
 teneri prohibere ne functio Decani & Archi-
 diaconi semel constituta postmodūm altera-
 tionem patiatur. Siquidem, vt sonant verba,
 pars sit utroque obligatio. Abbreviatio per C

H 2

&c. non minùs est inaudita in iure iurando,
 quām ambigua, & insulsa, & pugnans cum per-
 spicuitate & simplicitate quæ in omnibus iura-
 mentis requiritur. Sed quæ sequuntur venti-
 lemus; *Prout nunc est stabilitum, & ut iure debet sta-*
re. Primò dubium est, an particula, *nunc*, intel-
 ligi debeat de nupera disciplinæ constitutione;
 an verò de eâ, quæ primo & octavo anno Eli-
 zabethæ asserta fuit. Nec minor dubitatio, quid
 sibi velit illud, *ut iure debet stare*, nisi per, *ius*, in-
 telligatur suprema lex Parlamenti, in qua poli-
 tia Ecclesiastica fundatur. Hoc si est, manifesta
 est Tautologia in vna parua pericope, & dicen-
 dum erit, *quidquid cautum est lege Parliamentaria de-*
bere stare ea lege Parlamenti. An per, *ius*, intelli-
 gunt *ius Divinum?* at neque hoc credo esse men-
 tem iusiuranduin exigentium, nisi velint fun-
 ctionem Decani & Cancellarij esse iuris Diui-
 ni, aut pronuntiare audeant, nullum in toto
 orbe cœtum Ecclesiæ nomen mereri, quām qui
 regitur per Archiepiscopos, Episcopos, Deca-
 nos, &c. Nec credibile quemquam ex Clero
 orthodoxum virum cordatum velle se vlo iu-
 ramento obstringere, quo cæteri cœtus refor-
 mato-

matorum in Gallia & Belgio excluduntur ab Ecclesiæ censu. Sed neque credo per , *Ius*, intelligere, *Ius Ecclesiasti um* , seu constitutionem Ecclesiæ alterationi obnoxiam, nisi qui in hanc formulam iuramenti adigitur, & iurat se agnoscere disciplinam per Decanos, Archidiaconos &c. in Anglia stabilitam , vnicam & optimam esse regendi Ecclesiam rationem , hoc additamentum assuat, & tacitè secum intelligat , *Donec ab altera synodo aliter definiatur.* Tum iuranda sunt vel possibilia, vel vera, saltem quæ vera esse credis. At vix credibile est quemquam in Anglia credere, disciplinam Anglicanam non posse in melius reformari. Quid? quod non si quis iurat se sanctè obseruaturum rem indifferenter, puta, se non daturum consensum ut politia Ecclesiastica ullam alterationem subeat, continuò sequitur eum posse salua conscientia jurare istam politiam ita suis numeris esse absolutam, ut non possit emendari ? Etenim possumus humanas constitutiones suspicari, at non certò scire , nedum iurare esse accommodatas ad rerum præsentium conditionem , nec quicquam in eis culpandum esse. Pergamus:

H 3

ut subiiciatur usurpationibus & superstitionibus Romanæ sedis. Hisce vocibus extenuant nostri Canonistæ monstra Ecclesiæ Romanae, eiusque abominandam Idololatriam. Quæ supersunt pariter cōcidunt. Nec video qui vir pius possit iurare in formulam iuramenti ambiguam, ne dicam peius, quæ est instar nasi cerei, & vaginæ, quæ quemlibetensem etiam plumbeum admittit: aut de se affirmare se sine æquiuocatione, aut mentali reseruatione ea iurare, quæ non possunt intelligi absque commentario, nec proferri sine secreta euasione: tum qui potest illud, &c. pronuntiari sine tacita reseruatione?

Canon septimus eò tantum spectat, ut commendet altarium erectionem in templis, & incrustet abominandum cultum, qui ad altaria defertur, quique tam acriter abhinc aliquot annis, & scripto assertus est, & facto exhibitus est ab Archiepiscopo, eiusque sectatoribus. Canonem ut paucis excutiam, primùm mystrium iniquitatis circa altaria aperiam, & statum controversiæ proferam: mox palam faciam vesanam superstitionem Altaricolarum: tandem ventilabo argumenta, quibus Altarilatriam

rilatriam tuentur.

Quamprimum ergo Archiepiscopus noster sedem quam insidet adeptus est, prius curæ habuit, ut ritus Romanenses in Anglicanam Ecclesiam inferret, quām quicquam in doctrina immutaret. Vnus è præcipuis conatibus fuit illatio altarium in templo, quibus semel erectis facile succederet cultus versus altaria, & cultum proximè exciperet Sacrificium, & pari facilitate Transsubstantiatio plebis animis instillaretur: & quò negotium feliciùs procederet, præsto inuenti sunt plurimi λεξινaces Archiepiscopalis culinæ, Religionem ad rem suam inflectentes, qui altaribus patrocinantur: sedulò etiam cautum est, ne alia scripta de altaribus irent in vulgus, quām quæ causam altarium & altaricolarum sustinent. Qui quidem altarium vindices, vt fucum imperitis faciant, & cum autoritate & ratione insaniant, argumenta quæ solo halitu diffitantur proferrunt: Scripturam & Patres faciunt altarium defensores. Nempe inuenerunt in Epistola ad Hebræos, capite vltimo, Christianis suum esse altare; & ex eo quod Scriptura insignit Christia-

nos nomine Sacerdotum, & Patres quandoque vocant Eucharistiam Sacrificium, & sacram mensam altare, vt hac ratione mansuefacerent ingenia Ethnicorum, protinus id audie pro se arripiunt, & volunt mensam Communioni dicatam altare dici, & sacram Cœnam appellari Sacrificium, atque administrantes volunt indigetari Sacerdotes. Verūm, quod author altaris Damasceni, & Tractatus *de mensæ nomine & re* Episcopo Lincolnensi ascriptus, habent fusiūs, sciant Nouatores Christianorum altare dici in nouo Testamento, vel de Christo ipso, vel de vniuerso cultu qui Deo impenditur. Ideo sacram Cœnam à Patribus vocari Sacrificium, quia est commemoratio Sacrificij, non verò quia est Sacrificium reale, seu, quod absurdè fingunt, Commemoratiuum. Norint etiam nullum habere Sacrificium Christianos, neque ullum altare verum, præter spirituale. Sacerdotes, Sacrificia, & Altaria, vtpote figurantia Christum venturum, complementum in Christo habuisse, vt deinceps Christus sit non tantum vnicus Christianorum Sacerdos, sed & altare, & Sacrificium Christianorum vnicum
 & pro-

& propriū. Concinna etiam allusione, preces, vota, eleemosynas, gratiarum actiones dici Sacrificia, quæ offeruntur super altari cordis à quotquot sunt piis, qui passim in Scriptura Sacerdotes vocantur.

Sanè, quicquid contrà sentiant viri docti, existimo Eucharistiam, ne quidem propriè dici cōmemorationem Christi immolati pro peccatis nostris: tantùm abest, quod volunt nostri Altaricolę, ut sit Sacrificium aut reale, aut commemorationis. Fateor commemorationem Christi crucifixi pro nobis adiunctum esse sacrę Cœnæ, sed non constituere partem integrantem, & essentialē in qua sacra Cœna consistat. Id palam facit differentia inter Sacrificium & Sacramētum sacræ Cœnæ, quæ eadem est quæ inter dare & accipere. In Sacrificio, Deo offerimus; in Sacramento Eucharistiæ, à Deo accipimus: commemoratione quidem in sacra Cœna est pars essentialis, at non Christi offerentis seipsum, sed Dei exhibentis nobis Christum, & iubentis ut credamus in eum, hoc est, ut eum recipiamus.

Iam verò quanta sit vesania & stupor Alta-

ricularum, hinc patet, quod nec Ecclesia Ro-
 mana, neve ipsa Ægyptus simile cultus mon-
 strum vñquam pepererit. Peccant quidem Ro-
 manenses in adorationis fundamento, at non
 in termino, quem aiunt esse Christum, in quem
 panis transsubstantiatus est, vt loquuntur; qui
 cùm ab illis credatur includi hostiis, quæ iugi-
 ter super altari Cibario reconditæ asseruantur;
 non mirum si extra tempus, quo Missa peragi-
 tur, coram altari procumbunt. Quidquid verò
 Ægyptij colebant, viuens erat. At quod Ar-
 chiepiscopus, eiusque sectarij agunt, longè
 crassiori hæresi laborat: procumbunt enim ad
 stipitem inertem, durum, eumque nomine al-
 taris, aut, quod perinde absurdum est, sacræ
 mensæ appellatione insigniunt, vtcunque su-
 pere a nulla sint imposita sacra signa. Mirum
 ni quoque dicant sacrum pavimentum, & pan-
 num, atque sanctum pulpitum. Sanè non po-
 test cultus qui exhibetur isti mēsē terminari in
 Christo, cùm extra dies quibus celebratur sa-
 cra Cœna, ibi nec offeratur, nec præsens sit ma-
 gis, quam alibi in templo. Quocirca ne incas-
 sum ~~Ægypti~~ videantur, & vt maior venera-
 tio

tio creetur, altare cancellis concluditur, à corpore Ecclesiæ longè semouetur, tanquam aliud sanctum Sanctorum. In eundem finem omnia circum altare nitent, auro & serico fulgent tapetes, Christus ipse affixus cruci in pariete depictus, cadelabra etiam duo hinc & inde mensæ imposita cum candelis non priùs accendendis, quām oculi plebis scotomate superstitionis offundantur. Lumine enim erepto, nempe Euangeli lampade, æquum est aliud in locum substitui à Nouatoribus nostris.

Quanto verò errore Satan fascinauerit animos circa situm mensæ, hinc liquet, quod si quis Altaricolarum conspiciat mensam communioni dicatam locatam longè à pariete ad quem altaria affixa erant sub Papatu, nequidem eam salutatione dignetur: at eadem mensa, si proximè parietem tangat, & instar altaris collectetur, & splendidè amiciatur, illico coram ea venerabundus procumbat: indicio non obscuro mensam coli, non tam ratione vel mensæ, vel Eucharistiæ super ea celebratæ, quām quia in loco augustiori sita est: tanta est hominum in Religionis negotio vel recordia vel affecta-

rus stupor. Sed si , vt Canonistæ aiunt , ^{ad se}
^{quod} sit vtrum mensa communioni dicata col-
 locetur vel ad Orientem , vel ad Occidentem ,
 cur ergo semper locatur in sacrario quod sem-
 per spectat Orientem , & pro eius situ ad eam
 partem templi depugnatur , tāquam pro aris &
 focis ? aut cur non relinquitur Pastorum &
 Ædituorum cuiusque Parochiæ arbitrio , de si-
 tu mensæ perinde statuere , ac de situ Pulpiti ,
 de quo nulla controuersia mouetur à Magistris
 nostris , in qua plaga templi debeat erigi ? Ve-
 rūm , vtcumque fateantur ^{ad se}
^{quod} esse quapar-
 te templi sit sita mensa communioni dicata ,
 praxis tamen constans locandi mensam Orien-
 tem versus , insinuat satis , quandocunque pro-
 cumbunt ad mensam , eos non tantūm dirigere
 cultum quem peragunt ad mensam , sed etiam
 ad plagam Orientalem . Solet dicere Collinus
 Regius Professor Theologiæ apud Cantabri-
 genses , se , etsi mensa communioni dicata alio
 loci transferretur , nihilominus ^{ad se}
^{quod} sua ad Orientem peracturum : vnde conficitur ,
 non perinde esse Nouatoribus qua in parte
 templi habeat situm mensa , sed debere potissi-
 mūm

mùm eò loci poni , qui insuper habita mensæ
ratione meretur venerationem. Quid quòd si,
vt fatentur Canonistæ nostri , iste mensæ situs
offendit populum, vt inde arripiant ansam me-
tuendi Ecclesiæ Anglicanæ , ne Papales ritus
semel expulsi denuò intromittantur , neue per
eos sit facilis lapsus ad Idololatriam ? Quid ni
lapis scandali remouetur, & infirmorum habe-
tur ratio, vt pax Ecclesiæ redimatur? Tum si in
~~ad~~^{ad} ~~quod~~^{quod} potiori numero indulgendum est, &
nemo nescit multò plures, seu de plebe, seu de
Pastorum cœtu inclinare in hanc sententiam,
vt credant mensam Communioni peragendæ
dicatam, eò loci debere esse, in quo nec creda-
tur altare esse, nec ad eam fiat genuflexio; non
video cur nostri Canonistæ nòn dederint ope-
ram, vt circa nomen, & situm mensæ id decer-
nerent, quod nemini offensionem daret, omni-
bus verò propemodum ex æquo placeret.

Quis non lugeat vicem Ecclesiæ Anglicanæ,
quæ sola inter reformatas de his minutulis di-
sputat, & lites mouet usque ad sanguinem? Va-
cuo crederetur esse cerebro in Gallia, aut Bel-
gio, qui quæstionem moueret circa honorem,

quo est colenda mensa, vbi collocanda, anta-
petibus ornanda, nec quisquam apud eos, cui
mica est sensus communis, credit in pulpitum,
aut subsellia, mensamve, cadere vel honorem,
vel vituperium: summo affectu reuerentur sa-
cra symbola mensæ imposita: peracta commu-
nione, mensa aliò transfertur, & aliquo angulo
includitur, donec alia instituatur sacræ Cœnæ
celebratio, nec quicquam referre putatur, siue
eadem mensa siue alia reponatur. Non possum
tamen quin existimem grauia esse iudicia vin-
dicum purioris cultus in Anglia, circa situm
mensæ eò loci vbi erat altare Papisticum; quæ
si æqua lance perpendantur, comperientur esse
magni momenti. Verentur enim meritò, ne
Sacramentum Domini vertatur in Idolum,
cum videāt Nouatores pertæsos nominis men-
sæ, nomen altaris sumere, idque altaris col-
locari ea parte templi, ad quam *περιστολα*
peraguntur, quæ tantò magis sunt suspecta,
quòd concesserint in locum adorationum ad
hostias consecratas, quæ eò loci offerebantur
in Sacrificium Missaticum. Nec melius putant
hæresim fœdam extirpari, quām amouendo
incita-

incitamenta & circumstantias, quæ in errore in
inducunt.

Quibus præsidiis tueantur sua *περικυρίαται*
non priùs constabit, quām inter se conueniant
de termino actionis, qua coram mensa venera-
bundi procumbunt. Quidam enim procum-
bunt Orientem versus, nulla habita ratione
mensæ. Qui versus mensam, duorum sunt ge-
nerum. Alij enim dicunt se procumbere versus
mensam in recordationem sacræ Cœnæ super
ista mensa administratæ: alij verò in comme-
morationem Sacrificij super hac mensa peracti.
Cum commendamus morem laudabilem περικυρίων
versus mensam, non intelligimus cultum religiosum exhi-
bendum esse vel mensæ, vel orienti, vel templo, sed quid-
quid hac in parte à nobis agitur, fit ad incrementum
Majestatis Diuinæ, & ad exhibendum Deo debitum ho-
norem. Habuissent Magistri nostri validiores
rationes ad manum, nisi rerum Ecclesiæ facta
fuisset in Scotia conuersio; nec eis cura fuisset,
quod iam agunt, rationibus pugnare, sed stetis-
set pro ratione voluntas. Tum altari erecto, fa-
cile inuentum fuisset Sacrificium reale. Qua-
propter Dei beneficio depulsi conatu ho-

Itiam in altare inferendi, non mirum si iejunis
 rationibus & argumentis sua altaria sacrificiis
 destituta tueantur. Sed quid confert ad hono-
 rem Dei, potius procumbere coram mensa,
 quam coram Pulpito? Audio quid dicant, id
 honoris, quod Maiestati Diuinæ exhibetur,
 consistere in recordatione Christi, seu sacræ
 Cœnæ: quod quidem dilutum est effugium.
 Etenim quis credat non posse à nobis mente re-
 uolui memoriam Dei beneficiorum, ni proni
 concidamus versùs eum locum in quo Dei be-
 neficia recepimus? Hoc pacto sine crimine
 Idololatriæ poterit quis procumbere coram
 imagine Pauli vel Petri, modò id faciat in re-
 cordationem beneficiorum quæ Deus nobis in
 persona Petri aut Pauli contulit. Non si sacra
 Cœna cum reuerentia est suscipienda in recor-
 dationem Christi, sequitur in recordationem
 sacræ Cœnæ, vel Christi, mensam venerandam
 esse. Veneratione digna putamus sacra sym-
 bola, quod per ea & cum eis exhibeatur quo-
 dammodo Christus fidelibus: at mensa seu ex
 lapide, seu ex ligno, nō facit partē Sacramenti,
 imò nec mensæ sacræ. Mirum ni Iudas dignus
 fuerit

fuerit coram quo procumberetur in recordationem Christi, aut umbra motis in quo docuit Christus debuerit adorari in memoriam Christi. Sanè, si res ita se habet, nunquam erit ἀποκωνίσας finis.

Sed accipe siculnea argumenta ex Scriptura & ratione petita, quibus persuadere conatur Archiepiscopus Cantuariensis in oratione habita in Camera Stellata, ἀποκωνίματα coram altari non esse nouitiolum commentum: quæ quidem sponte cadent, si tantillum aëri exposantur, ut ea refellere non sit opus. Moses (inquit) procubuit ad ostium tabernaculi. Num. 20. v. 6. Et Rex populusque, peractis oblationibus, inclinauerunt & prostrauerunt se. 2. Chron. 29. Et David invitat populum, dicendo: Venite adoremus coram Iehoua Creadore nostro. Et Bethel locus fuit veneratione dignus. Quibus conficit ad mensam, seu altare ἀποκωνίματα deberi. Sed præterquam quod hisce locis, quæ allegat, sermo sit de cærimoniali cultu, & Arca fœderis sæpe facies Dei vocetur, vt pote in qua Deus dabat signa suæ præsentiae, alibi vero non item, vnde non mirum, si populus Dei eò loci Deum adorauerit, ubi

K

magis præsens erat. Nihil probant hæc loca
 præterea, quām ad eam partem templi procum-
 bendum esse, in qua magis præsens est Deus;
 neque euincunt, quod probandum erat, Deum
 extra Communionis tempus sic demonstrare
 signa præsentiaæ suæ ad eam partem templi, in
 qua nudiustertius administrata est sacra Cœna,
 ut populus debeat ad eam partem procumbere.
 Tum præsupponit Archiepiscopus temerariè,
 Deum magis præsentem esse ea parte templi, in
 qua est mensa, quām vel in Pulpito, vel in Fon-
 te, vbi Baptismus celebratur, ac proinde genu-
 flexiones procumbentium deberi potius men-
 sae, quām vel Fonti, vel Pulpito. Huic *αἰτίαν*
 vt veritatem creet, dicit in Pulpito pronuncia-
 ta fuisse hæc verba, *Hoc est verbum meum*: ad
 mensam verò longè nobiliora prolatæ, *Hoc est*
corpus meum. Hæc nisi purpura elocuta fuisset in
 tam illustri corona, discutienda relinquemus
 pueris è schola redeuntibus, quibus à ludo so-
 lemne est ludere & ludicra tractare: in istis
 enim ne mica quidem inest sensus communis.
 Nam primò, cùm Christus dixit *Hoc est corpus*
meum, neque altare, nec mensa supposita erat
sacris

sacris symbolis. Quin ipse panis, quem Christus
 præ manibus habebat, erat sacra mensa. Neque
 hæc verba, *Hoc est verbum meum*, pro concione
 habentur apud populum, cum non adsit Chri-
 stus, qui hæc de se loquatur: sed nec Christus
 ea vñquam pronuntiauit. Quid? quòd nihil si-
 gnificant, nisi adhibita explicatione, & Chri-
 stus introducatur hæc aut similia loquens, *Do-*
ctrina Pœnitentiae & Fidei, quam annuntio vobis, non
est hominum verbum, sed meum, estque cælitus ad vos
demissum? Ponamus Christum perinde dixisse,
Hoc est verbum meum, ac certò scimus pronun-
 tiasse, *Hoc est corpus meum*; nunquid debetur re-
 uerentia maior primo effato quàm secundo?
 Sanè Christo agente in terris astantes debue-
 runt semper eodem modo affecti esse, non ta-
 men necesse fuit omnibus à Christo prolatis
 parem exhibere reuerentiam, alioquin nemo
 potuisset affari nec sequi Christum, nisi geni-
 bus aduolutus. *Doctrina Christi, qua discipulos,*
 & cæteros peccati arguebat, & Spiritu sancto
 remissionéque peccatorum donabat, & noua
 vita in duebat, debuit auribus prioribus exci-
 pi, & maiori reuerentia animi & corporis ap-

prehendi, quām reliquæ doctrinæ, puta de Sab-
 batho, de matrimonio, & eiusmodi: imò quām
 doctrina de sacra Eucharistia: maius enim est
 creare in nouam vitam, quām alimento sup-
 peditare ad permanzionem istius vitæ. Illud
 enim ad esse, hoc verò ad bene esse confert: il-
 lud absolute necessarium ad summam beatitu-
 dinem adipiscendam, hoc verò nō magis quām
Baptismus, qui si non administretur, vel quia
 baptizans defuit, vel quia obstitit persecuto-
 rum violentia, vel quia id factum est per pa-
 rentum incuriam, non putat orthodoxa Eccle-
 sia quemquam propterea exclusum esse regno
 cœlorum. Iam statuatur Christus ipse extra
 Pastorum congressum, vel de Pastorum nume-
 ro aliquis de Pulpito annuntians Euangeliū
 pacis, & comitante Spiritu Christi efficacia
 homines aliquot conuertens: an tenentur au-
 ditores isti conuersi minorem reuerentiam ex-
 hibere ad istam prædicationem, quām cùm vel
 Christus, vel aliquis Pastorum pronuntiat in
 celebratione Eucharistie, *Hoc est corpus meum,*
 & Deus per Sacramentum operatur in eorum
 cordibus fructum propter quem institutum
 fuit

fuit à Christo, nempe ut obsignet promissiones Euangelij, fidem roboret, atque iugiter refricet animis amorem quo Christus immerentes profecutus est? Non existimo. Etenim à quo plura accepimus, ei plura debemus: Verbum Dei annuntiatū, operante Spiritu sancto, creat nouum hominem: Sacramentum verò Eucharistie hūc nouum hominem solummodo nutrit, & quidquid efficaciæ habet corpus Christi in Sacramento, id totum acceptum refert Verbo Diuino. Edat nobis Archiepiscopus exemplum peccatoris conuersi ad celebrationem Eucharistie: at peccatorum conuersorum ad prædicationem Euangelij, plena est sacra Scriptura. Corruit ergo quidquid Archiepiscopus affert, ut astruat maiorem reuerentiam exhibendam esse, cùm quis stat ad mensam sacram, quām cùm astat Pulpito. Sedetsi huic assertioni non refragaremur, nihil tamen aliud dicit quām mensam tādiu Pulpito digniorem esse ad quam genuflexiones fiant, quandiu sacra peraguntur, & dum hīc Cœna celebratur, illic concio habetur: non verò id astruit de quo potissimum lis est, nempe extra celebrationem diuini cultus plus honoris deberi huic parti templi in qua

fuit celebrata Eucharistia, quām Pulpito in quo
verbum Dei annuntiatum fuit.

Non minus dilutum est, quām impium, quod
subiicit eadē oratione, *Opinor licere missellulo Pre-*
sbytero colere Deum cum pari eāque humili reuerentia,
atque vos ipsi colitis: siquidem tenemini pro vestra inau-
guratione in illustrem ordinem, & iuramento præstito, nec
non constitutione Henrici Quinti, exhibere debitum ho-
norem & reuerentiam Domino Deo, & Altari eius in
modum virorum Ecclesiasticorum. Quæ quidem De-
creti verba, Domino Deo, & Altari eius, &c. le-
guntur in libro nigro Windesoriensi pag. 65.
quod Decretum exhibendi reuerentiam altari,
ante annos ducentos, sub densa Papalis Hie-
rarchiæ caligine conditum, etiam hodie, si cre-
ditur Archiepiscopo, vim legis habet, & obli-
gat socios illustris ordinis. Non potuit aper-
tiūs vir Papismo inebriatus prodere se Reli-
gioni Romanæ mancipatuni, quām Roma-
na placita armis Romanensibus defenden-
do.

Sed iam aggredior Iosephi Halli librum, quo
astruere conatur Episcopatum esse diuinæ & A-
postolicæ institutionis, iuris perpetui, quiqe
alte-

alterationem non admittat, nedium abrogationem.

In limine libri prolixè & acerbè inuehitur in quemdam Grahamum, nuper Episcopum Orcadum, quòd in generali illa Episcoporum deturbatione in Scotia, non potius passus sit exulare cum cæteris Episcopis, quām elegerit renuntiare Episcopali functioni, & cœtui Presbyterorum annumerari: idque exagitat instar abominandæ Apostasias, & criminis execrandi, quod nequidem Tueda fluuius dirimens Scotiam ab Anglia, si Oceanus esset, eluendo sufficeret, Episcopum eò se criminis polluere, tantumque ordini Episcopali dedecoris inurere, ut sanctum ordinem, diuina institutione constitutum, à se abdicet, pœnitentiatque sacri munieris suscepit: postmodùm in eiulatus, sarcasmos, & exclamations erumpit, tanquam ad monstrum horrendum, remque inauditam:

Parturunt montes, nascetur ridiculus mus.
Ego sanè, qui non probo vsquequaque consilium præceps Scotorum in loco pellendis Episcopis, non possum quin bene interpreter quod fecit Grahamus, & censem non ex alio fonte

manasse, quām ex vehementi studio fouendæ
 in Ecclesia concordie: vix enim credibile illum
 in vltima Thule Episcopum, fuisse participem
 consilij Episcopos toto regno mouendi, aut cō-
 scium fuisse Edinburgensis tumultus: sed exi-
 stimandum, Episcopis semel expulsis, de cæte-
 ro nulla immutatione facta in doctrina fidei,
 & sacri Ministerij fundamento retento, quod
 in prædicatione Verbi & Sacramentorum ad-
 ministratione consistit, prudenter & vt virum
 probum decet, fecisse; & potius debuisse titu-
 lum & *περιστασίας* in collegas Presbyteros abii-
 cere, quām Pastorem esse sine grege. Neque
 enim potest dici abrenuntiasse ordinem, & ab-
 iurasse munus, quod etiamnum hodie, si super-
 stes est, retinet, & ad quem pertinet sedulò ex-
 colere partes quas S. Paulus in Episcopo requi-
 rit, 1. Timoth. cap. 3. Verūm, quidquid bilis in
 Grahamum effundit Iosephus Hallus, nititur
 tacita & fluxa præsuppositione, nempe (quod
 & Episcopus Andreas palam asseruit mordicūs)
 Ecclesiam visibilem stare non posse absque
 Episcopis; & cùm diuina institutione differant
 Episcopi à Presbyteris, ordine & gradu, non
 posse

posse sine summo scelere , aut absque speciali
reuelatione alterum horum ordinum omitti,
aut deponi ; quod quidem *αὐτημα* mox attin-
gam. Hoc si est , dubia est salus sub politia Ec-
clesiastica Ecclesiarum reformatarum Galliæ,
& Belgij , vt quæ non retinent Episcopatum,
sine quo cœtus Christianorum nomine tenus
est Ecclesia. Profectò non credo quenquam
ex sanioribus Theologis tam in Gallia quam
in Belgio, improbaturum factum Grahami, vt
qui in ea sententia sunt, constitutionem huma-
nam, qualis est Episcoporum *επισκόπων*, tamdiu
retinendam esse, quamdiu stare potest cum Ec-
clesiæ ædificatione, pace, & concordia. Hinc
factum est quòd primi reformatores in Gallia,
de Episcopis habendis in Ecclesia non cogita-
rint, cùm nec nouos creare , nec antiquos reti-
nere possent, sine manifesto periculo sanctum
reformationis opus retardandi , vt prolixè &
accuratè probat Petrus Molinæus filius in Epi-
stola sua ad Scotum fœderatæ societati addi-
ctum, quanquam non perinde placeant non-
nulla quæ passim accurato operi inseruit circa
Episcoporum habendorum necessitatem , eo-

L

rumque dignitatem.

Parte i. sect. 7. 8. & deinceps, antequam dominum Episcopis ædificet, substernit quindecim fundamenta, ad quæ firmanda totidem capit*a*, eaque prolixa insumit, quorum summa est, inhærendum esse potius Christi institutioni, & praxi Apostolorum, necnon Ecclesiæ Christianæ, usque ad tempora Lutheri, quam nouitiole commento Vireti. Sed reuera instabili arena nituntur hæc fundamenta: illis enim præsupponit illud ipsum quod controuertitur, nempe Episcoporum ordinem distinctum à Presbyteri functione, eorumque gradum eminentiorem supra Presbyteros, esse Diuinæ & Apostolicæ institutionis, in eaque sententia fuisse veterem Ecclesiam, quæ proximè exceptit Apostolorum tempora. Quæ quidem præsuppositiones, etsi tam veræ essent, quam sunt veritatis dubiæ, non tamen euincerent, quod Hallo probandum incumbebat, Episcopos Angliæ esse Diuinæ institutionis. Non si Pontificius astruxit Episcopi & Presbyteri munus esse iuris Diuini, continuò sequitur functionem Episcopi & Presbyteri, ut in Ecclesia Romana susti-

sustinetur, Christum ipsum institutorem habere. Quis enim, nisi qui vltro oculos sibi configit, nescit Presbyteros, qui inauguranter in munus offerendi Sacrificium propitiatorium pro viuis & mortuis, toto cœlo discrepare à Presbyteris ordinatis à Christo, & Apostolis? aut Romanensium Episcoporum pōpam & authoritatem, Principum potestati & splendori æmulam, nihil habere commune cum Episcoporum munere & charactere? prout describitur à S. Paulo 1. Timoth. 3. & Tit. cap. 1. Si res ita se habet, non video, quo iure Episcopi Angliæ plus sibi assumant iuris Diuini, quàm Romanensibus Episcopis ascribi potest: si quidem par vtrrobique est corruptela. Quin extra Angliam, vbi Papa regnat, longè minor est Episcoporum iurisdictio & authoritas Præatoria in collegas Presbyteros & Laicos, quàm intra Angliam. Ita ergo Iosephus Hallus fluxæ præsuppositioni superstruit instabiliorem propositionem, vt si afferi fluctuanti insideat multitudo muscarum, aut si de aranæ filo Chimæræ sexcentæ dependeant. Cùm ergo tota scriptio Halli pro Episcopatu nitatur fluxa præsup-

positione, corruit quidquid vanissimo *αὐτήμαν*
superstruit, ac proinde operam perdit astruen-
do Episcopos esse iuris Diuini, nisi inde possit
conficere , quæ Episcopis indefinite ascribit,
vtique quadrare in Episcopos Angliæ.

Parte 1. sect. 16. habemus confitentem reum.
Fatetur enim longè maiorem esse disparitatem
hodie in Anglia inter Episcopum & Presbyter-
um , quoad honoris additamenta Regum li-
beralitate concessa, quàm fuit olim in primiti-
ua Ecclesia , vt cumque quoad substantiam di-
sparitas sit eadem, quæ olim fuit. At hinc illæ
lacrymæ, & id ipsum est de quo conquerimur,
quod spiritualis dignitas Episcopi , habens
ipsum Christum institutorem , non censeatur
illustris, nisi locupletata auctariis temporalium
dignitatum; & quæ nihil habet affinitatis cum
purpura Parium regni , quæque, ipso Hallo fa-
tente, statim ab Apostolis rebus humanis exem-
ptis, propinquitate & honoris gradu tangebat
functionem Presbyteri, iam accessione purpu-
ræ tantum ferme distet à Presbyteri tenui sorte
& munere , quantum cœlum à terra remotum
est, aut Princeps à satellite. Ideo lugent vicem
Eccle-

Ecclesiæ omnes boni, quòd qui deberent instar collegarum & fratrum sociare operas in commune, memores se esse conseruos Domini, ita sint diuulsi & à se inuicem dissiti, vt frustra hodie quæras Pastorem gregis in Episcopo, imò conspicias in eo dominum sæcularem, regni Parem, superbo satellitio stipatum, lautiora beneficia possidentem, eique astantem collegam Presbyterum, hominem de fœce plebis præ Domino Episcopo, vix mutire audētem, quem si quando Episcopus mensa sua dignatur, in infimum vt plurimum detrudit locum. Itane accidentia, seu additiones nouorum honorum & titulorum quos Rex contulerit, mutabunt substantiam, quæ est in Episcopo officium Ministri verbi Diuini? Aut an quæ sunt merè adiuncta, illustriora erunt, & plus cultus conciliabunt in Episcopo, quàm ipsum subiectum, quod Colophon, & longè præcipuum est, & essentiale? Omitto disquirere an eiusmodi auctoraria honoris possint cadere in Episcopos. Pro me hoc dubium discutiet Canon sextus Concilij Nicæni II. Ἐπίσκοπος, &c. *Episcopus, Presbyter, aut Diaconus non suscipiat negotia ciuilia, alioquin*

deponatur , iuxta præceptum Pauli 2. Timoth. cap.2. v.4. nemo militans implicat se negotiis huius sæculi. Sanè, si quisquam est miles Christi, is debet esse Episcopus.

Part.2. sect.2. ex loco Matthæi 19.v.28. sedebitis super duodecim thronis iudicantes duodecim tribus Israëlis , infert Episcoporum thronos, seu Episcopalem iurisdictionem, successisse Apostolicæ iurisdictioni. Sed tota via errat. Fateor hoc loco Christum agere de regimine Ecclesiæ, quod Christus acceptum à Patre Discipulis suis consignauit : nam etiam sedent Apostoli in tribunali, quandoquidem ad eos refertur de omni controuersia circa fidem, & eorum authoritas omnem litem dirimit. Sed absurdum est ex verbis Christi deducere , Apostolis superis additis, hoc regimen ad solos Episcopos transmissum, & ad eos solum pertinere lites dirimere aut iudicare ex Scriptura , posthabito cœtu Presbyterorum. Quinimò hic locus probat regimen Ecclesiæ perinde pertinere ad uniuersum Presbyterorum cœtum, ac dirimere lites & controuersias per Scripturam circa fidem non minùs pertinet ad Presbyterum quam

quām ad Episcopum. Quid, quōd æqualitas duodecim Apostolorum euincit Pastores omnes dignitate & gradu pares esse?

Part. 2. sect. 4. dicit Apostolos post ascensionem Christi ad cœlos, hanc ~~ægrotatiam~~ & potestate in Episcopalem exercuisse in Presbyteros, quam acceperant à Christo, eamque postmodum ad succedentes Episcopos trasmisisse. An si, inquit, superioritas esset res mala, data fuisset potestas Apostolis in quemquam de Pastorum cœtu? Respondeo, in Apostolis considerandum munus duplex: vnum ordinarium, alterum extraordinarium. Hoc fuit temporarium & incommunicabile, & quod Apostolos longè supra Presbyterorum cœtum cueheret, & maiori donaret prærogatiua, quām nec dare Apostolis, nec accipere Presbyteris integrum fuit. Quale fuit donum Canonicas Scripturas & miracula edendi, dogmata fidei condendi, & primas leges sanciendi circa politiam Ecclesiasticam: per illud verò eandem potestatam qua prædicti erant Apostoli, ad Presbyteros transmiserunt, eoq; munere cōmunicato, Presbyteri potuerunt dici coæquales Apostolis,

qui nihil inconsulto Presbyterio totaque Ecclesia statuerunt. Denique aliud est condere, aliud verò exercere disciplinam. Paulus proununtiauit incestuosum debere sacris arceri : at ultimum actum excommunicationis Presbyterorum cœtui totique Ecclesiæ commisit : & duodecim Apostoli authores sunt , vt septem viri elegantur, qui mensis inferuant. At horum electio non fit absque omnium communi suffragio. Quidni æquè hominibus extraordinario munere præditis accedere potest insuper munus ordinarium , ac ordinario munere defungentibus sæpe Dei benedictione contingunt dona propemodùm Apostolica æquantia? Sic Stephanus unus è turba Discipulorum, siue fuerit Presbyter , siue non , miracula & signa magna edebat.

Part. 2. sect. 5. Quæ præsidia ponit in Timotheo & Tito, pridem explosa sunt. Illos vult non tantum Episcopos fuisse, eo sensu , quo passim in nouo Testamento nomina Episcopi & Presbyteri promiscuè usurpantur, sed & ~~æcclesiæ~~ habuisse in Presbyteros : Timotheum quidem Ephesi, Titum vero in Creta insula Episcopatum

tum tenuisse. De Timotheo hoc primum su-
bit mirari, quod Paulus scribens ad Ephesios
ne semel quidem mentionem illius faciat, quod
sæpe facit in aliis epistolis. Tum an credibile
est iuuenem, qui vix pubertatis annos excesse-
rat, necdum ullam Ministerij partem exercuc-
rat, creatum fuisse Episcopum? aut si Episco-
pus fuit, mirum quod Paulus non dederit Ti-
motheo in mandatis, ut sedem figeret in sua
Diœcesi, quæ Ephesi erat. Ibi enim sedem non
fixisse, patet ex Epistola ad Philippenses scripta
post priorem ad Timotheum, in qua volunt
relictum fuisse Ephesi: etenim cap. 2. v. 19. pro-
mittit Paulus se Timotheum breui ad Philip-
penses missurum. Quid? Episcopus, Epheso re-
licta, Diœcesi sua, Philippos, Macedoniam,
Romam, & quod non, mittitur? Estque etiam
quod miremur, quod Paulus, qui solebat cum
Timotheo sociare operas, crearat Presbyteros
Ephesi, cum tamen præsto esset Diœcesanus
Episcopus. Qui quidem Presbyteri in urbe E-
pheso Act. 20. v. 28. vocantur Ἐπίσκοποι, è quo-
rum cœtu vix constat Timotheum fuisse, mul-
tò minus ibi ὑπερβασία habuisse in cæteros Epi-

M

scopos. Sed nec certò compertum est Timo-
theum Pastoris munere diu functum Ephesi,
multo minùs ibi sedem posuisse: constat enim
ex Irenæo, Eusebio, Nicephoro, Hieronymo,
& aliis, Ioannem Apostolum, peracto Conci-
lio, de quo Actorum 15. Ephesi sedem fixisse,
ibique rexisse Ecclesiam, usque ad tempora
Traiani, nisi quod aliquandiu vixit exul in in-
sula Pathmo. Quidquid contra assert Hallus
pro ~~magistris~~ Timothei in ceteros collegas, so-
lo halitu difflari potest. Etenim Timotheo
inerat non tantum potestas ordinaria, & com-
munis omnibus Presbyteris ex æquo, sed insu-
per ut coadiutor & cooperarius Pauli, extraor-
dinariam vicariamque sub S. Paulo potestatem
exercebat, & Apostolicæ authoritatis partici-
pem. Cùni enim Paulus non posset unus omni-
bus Ecclesiis inuigilare, & pluribus cœtibus in-
teresse, sibi deligebat viros sanctos & fidos, in
quos partem oneris deponebat, quibus plus li-
cebat quam reliquis. His ita palam fit Timo-
theum non fuisse creatum Episcopum Ephesi-
num, ut non opus sit, quod faciunt plurimi
quo declinent vim argumentorum fauentium
in spe-

in speciem Timothei præminentia in cœteros Presbyteros, recurrere ad effugium vulgare, quo Timotheus statuitur Euangelista, ac proinde sustinens personam extra ordinem adhibitam ad munera specialia. Etenim omnes Pastores aliquo modo sunt Euangelistæ. An Paulus conuersus ad fidem minùs erat Euangelista quam Timotheus? at qui de se dicit, Galat. 1. v. 23. *se διαγελίζει τὸν πίστιν.* Locum quem tantopere Hallus ostentat pro Episcoporum ἀρχοχῆ, ne recipe accusationem contra Presbyterum 1. Timoth. cap. 5. v. 19. explicat primus versus eiusdem capituli, ubi Paulus commendat Timotheo, ne maiorem natu seu seniorem asperè obiurget.

Part. 2. sect. 7. Pro Episcoporum præminentia in cæteros collegas aliquid coloris habet, quod de Angelis septem scribit Ioannes in Apocalypsi: sed facile est colorem obliterate ad cuius splendorem caligant Iosephi Halli oculi. Nam vt per septem stellas, sic intelliguntur septem Ecclesiæ, vt non censeantur iurisdictione esse superiores cæteris Ecclesiis, aut per id reliquæ Ecclesiæ excludantur: Sic nec verisi-

M 2

mile est per nomen **Angeli** vnius Ecclesie, insinuari nullos præterea esse Angelos in illa Ecclesia, eosque iurisdictione illi Angelo esse inferiores. Quid? quod planum est nomen **Angeli** 2. & 3. capitibus Apocalypseos esse nomen collectuum, & denotare Ministrorum cœtum, & societatem, familiari modo loquendi Scripturæ? Sic plures Angeli, qui Geneseos 32. v. 11. facti sunt obuiam Iacobo, paulo post cap. 48. v. 16. ad vnum restringuntur. Sic quod pronuntiat Dauid Ps. 34. numero singulari de vno Angelo castra ponente ad fidelium tutelam, extendi debet ad multos, vel potius ad omnes Angelos. Sed tantum abest, ut nomine **Angeli** vnum Episcopum in vrbe denotari putem, ut nequidem credam per Angelum, solos intelligi Presbyteros, sed totam Ecclesiam, puta Ephesi congregatam. Alioquin statuendum esset solum Angelum, seu Episcopum Ephesinum, vel solos Episcopos Ephesinos peccasse, & lampadem Ecclesiæ Ephesinæ aliò debuisse transferri, ob vnius hominis, vel aliquot Presbyterorum peccatum, ni resipuissent. Sanè lucemeridiana clarius est Deum, cum compellat
Angelum

Angelum Smyrnensem, plures vno affari: si quidem v. 10. cap. 2. prædictit fore vt illorum nonnulli in carcerem coniiciantur. Et seu (*vñctv*) ad Pastores, seu ad Ecclesiam referatur, vtроби-que de vno Angelo non posse dici.

Part. 2. sect. 8. Si, inquit, Hierarchia in Ecclesia non est à Christo, edant nobis quando incepit. Sed, *nihil interest* (ait Tertullianus de Præscriptionibus cap. 24. & 25.) quando quid sit, quod ab Apostolis non fuit. Si in sensu obuiis rebus rarissimè obseruatur illud temporis momentum, quo prima nauis ruina, domus labes, corporis tabes, Reipublicæ corruptela, aliudve aliarum rerum vitium oboritur, quantò minus in mysticis temporis articuli præcisè notari possunt? Dicit Paulus 2. ad Thessalonicenses iam suo tempore mysterium iniquitatis primas radices agere. Quidni potuit ambitio Episcoporum sese efferentium supra, non tantum Presbyteros, sed & totam Domini hæreditatem, facere partem istius mysterij? Quin verisimile est Clerici ambitionem non tantum fecisse partem iniqui mysterij, sed primam fuisse causam Hæresiæ & schismatum, quibus vniuersus Christiani-

nus orbis per tot sæcula fuit obtenebratus , & sæpe in partes dilaniatus. Igitur, vt Hieronymi verbis utar, antequam Diaboli instinctu studia in Religione fierent , & diceretur , Ego sum Pauli , ego sum Cephæ , &c. communis Presbyterorum consilio Ecclesia gubernabatur: postea in toto orbe decretum est, vt unus de Presbytis electus superponeretur cæteris , ad quem omnis Ecclesiæ cura pertineret : commodam enim putarunt hanc esse medicinam & rationem veteres Christiani , vt gliscentibus hæresibus & schismatibus occurreretur , & sancta pax & unio in Ecclesia seruaretur. Quod quidem regimen Ecclesiæ sanctum fuit , nec opinor contra mentem Christi & Apostolorum , quamdiu Episcopi retinuerunt , non prioritatem ordinis & potestatem, sed paternam quandam superioritatem , nec quicquam decreuerunt, nisi ex consensu Presbyterorum.

Part. 2. sect. 10. & 11. Non pugno contra quæ ex Clemente & Ignatio affert , neque enim euincunt Episcopum diuina institutione ordine & gradu differre à Presbtero , aut Episcopum in Presbiteros habere potestatem. Nec

Ign-

Ignatius alloquitur Presbyteros , cùm dicit
 Ἐπισκόπων Σταύρων θεοῖς, &c. nam postmodum sub-
 iicit, subiecti etiam estote vestris Presbyteris tanquam
 Apostolis. Non video quæ maior possit reddi
 subiectio Episcopis, quām quæ hīc exhiberi iu-
 betur Presbyteris, nisi plus Episcopi hodierni
 temporis sibi assumant, quām sibi assumpserunt
 Apostoli. Sanè non crederem quicquam dero-
 gari de eorum dignitate, si sic affarer populum,
 Subiecti estote vestris Episcopis , tanquam Apostolis
 Christi. At Ignatius requirit à populo ut eamdem
 subiectionem exhibeant Presbyteris. Hīc ob-
 seruanda verba Polycarpi, Ignatio coætanei, in
 Epist. ad Philip. quæ alludunt ad hunc locum
 Ignatij, *Estote subiecti Presbyteris & Diaconis tan-
 quam Deo:* vbi obserua vocari Presbyteros quos
 Paulus Episcopos vocat.

Tuetur se etiam auctoritate canonum , qui
 Apostolici dicuntur. Nec mirum si eiusmodi
 tibicines adhibeat ad reædificationem Papalis
 Monarchiæ in Anglia , siquidem à nonnullis
 Pontificiis obtrusi sunt pridem , vt supersticio-
 ni ruenti humeros substernerent, vt clariss. An-
 dræ Riueti verbis utar, Critici sacri lib. i. cap. i.

Hieronymum vix allegat , nisi loquentem
in Epistolis, in quibus, vt de se passim profite-
tur, non vult sibi usquequaque credi, vt qui in
illis saepius γραμμάτιαν quām δογμάτικάν rē agat:
se saepe, cūm ad amicos scribit, ab ripi æstu con-
tentionis : in commentariis verò, se animo se-
dationi scribere , & ex illis petenda esse animi
sui sensa. Quid, quòd Epistola ad Euagrium,
multis Scripturæ locis probat Presbyteros &
Episcopos eosdem fuisse ? *Quod autem, inquit,*
unus cæteris præpositus fuerit, ad schismata tollenda fa-
cetum est. Ibidem, *Paulatim irrepererunt Episcopi con-*
suetudine magis quām diuina dispositione.

Part. 2. sect. 13. & passim alibi , operosè Hal-
lus congerit plurima exempla Episcoporum,
qui ab Apostolis ipsis Episcopatum accepe-
runt, seriemque successorum ab illis deductam
prolixo sermone texit, & aliquot citat Pàtres,
qui id afferant, atque in partes suas trahit Cal-
uinum, Zanchium, Bezam, Peucerum , Molin-
næum, & Chamierum, vt probet veteri Eccle-
siæ suos fuisse Episcopos : ex quibus non video
aliud elici, quām Apostolorum tempore , vel
statim post Apostolorum tempora, cœpisse de-
- Presby-

Presbyterorum cœtu vnum præesse politiæ Ecclesiasticæ. Sed, an necessaria fuerit ea Ministrorum distinctio, & sine ea stare Ecclesia visitabilis non potuerit. Item, an institutionis Diuinæ fuerit, & nunquid veteres Christiani & recentiores, quos pro se allegat, existimarent Episcopum à Presbytero ordine differre: tot *αγνοητα* sunt, quæ etiamnum probatione indigent. Sanè Papa Nicolaus apud Gratianum dist. 22. cap. 1. afferit Episcopos humanæ esse institutionis. Et Ioannes Whitgift Archiepiscopus Cantuariensis agnoscit Archiepiscopi dignitatem institutionem esse neque Diuinam neque Apostolicam, sed merè humanam. Quid? quod cardinem rei non attingit, & videtur refugisse scopulum in quem impegit Lancelotus Andreas, Episcopus Wintoniensis, ventilans quæstionem, an Episcopus à Presbytero ordine differat? Nempe vir disertior quam doctior noluit has spinas contrectare. Hic ergo duo se offerunt disquirenda. Primum est, an ordo Episcopi sit diuersus ab ordine Presbyteri? Secundum, si diuersus, uter maior? De singulis pauca apud te.

N

Diuersum ordinem esse, tanquam pro aris & focis, defendit Andreas in epistolis ad Petrum Molinæum. *Vide quæso*, inquit, *an idem ordo dicendus sit*, *cuius eadem non sunt munia*. Sed non video quid sit incommodi, si varia munia differunt functione, quæ re ipsa non differunt ordine. Tota Ministerialis functio, utpote maior, quam quæ à singulis Presbyteris possit sustineri, sic demandata est in primitiua Ecclesia omnibus Presbyteris, ut hic præcipuè incumberet prædicationi & orationi, ille cæteros actus Ecclesiasticos potissimum curaret, non neglecta interim prædicatione. Sic Actorum 6. antequam instituti essent Diaconi, Presbyteri etiam hoc muneric habuere, ut mensis inseruissent. An hi Presbyteri, quam Diaconi, differebant ordine à seipsis, quam Presbyteri? An si dixit Paulus se non missum à Domino ut baptizaret, sed ut Verbum annuntiaret, sequitur ordinem Baptismum administrantis, differre ab ordine Pastoris populum prædicatione erudiantis? Sed mens ei non est baptizandi functionem non esse muneric sui, sed specialem actum sui ministerij,

sterij, quem ab eo requirit Dominus, esse Euangeliū annuntiare. Scholastici definiunt ordinem, *potestatem ad specialem actum*, quod de solemnī ritu, quo quis ad certas actiones peragendas delegatur, intelligitur, ut qui vno ordine vestitus est, non possit exercere alterius ordinis functiones, quin extra ordinem suum vagetur: nec possint munera diuersi ordinis coincidere, & vnum de altero prædicari, ut Ianitor sit Lector, & vicissum Lector Ianitor; aut Exorcista sit Acolythus, & vicissim Acolythus sit Exorcista. Episcopus Andreas peccat contra hanc definitionem à se positam, quamvis responat in ea multum præsidij, ut astruat actus speciales Episcopi diuersos esse ab actibus circa quos Presbyter occupatur. Quî enim potest Episcopus ordine differre à Presbytero, cùm omnis Episcopus sit Presbyter? saltem alio genere ordinis & discriminis differt Episcopus à Presbytero, quâm Presbyter à Diacono, qui ex quo veteres Christiani cœperunt munia Presbyteri & Diaconi partiri, neque ea amplius vni homini demandare, sic ordine differunt, ut neuter de altero possit dici, quod de Episcopo.

N 2

& Presbytero non dixeris. At regerit Andrcas ex Chrysostomo & Ambrosio, *In Episcopo omnes ordines esse, & Episcopos ipsos Diaconos vocari.* Vnde exsculpit Episcopos, Presbyteros, & Diaconos non tantum ordine differre, sed maius continere minus, ita ut Episcopus sit & Presbyter & Diaconus, tantumque Episcopum differre à Presbytero, quantum Presbyter à Diacono. Sed bonus vir trahit Chrysostomum & Ambrosium præter eorum mentem. Etenim Chrysostomus non dicit Episcopos esse Diaconos, sed vocatos fuisse Diaconos in nouo Testamento. Ambrosij verba sunt in 4. ad Ephes. in *Episcopo omnes ordines sunt, quia primus sacerdos est, id est, princeps sacerdotum.* Et in 1. ad Corinth. cap. 2. *quamuis sint & Apostoli Prophetæ, quia primus gradus omnia subiecta habet.* Nempe, inquit, omnes in Episcopo ordines sunt, eo modo quo princeps Sacerdotum continet alios sub se, non habito respectu ad ordinem, sed ad gradum, quo aliis ab alio differebat & pendebat. Etenim Aaron omnesque sacerdotes erant eiusdem Sacerdotij seu ordinis, at non eiusdem gradus. Et cum dicit, *primum gradum omnia subiecta habere,* nō negat, nec

nec affirmat Presbyterum esse Diaconū, sed tātūm ait, gradū inferiorem Diaconi vel Presbyteri subiici Episcopo, veluti quādo medicus vel faber subiiciūtur Regi, non quā Medicus & faber, sed quā subditi & ciues. Miratur Episcopus hæc fugisse Molinæum. Quid? an hæc latuerint Molinæū, qui passim dixerit nomina Episcopi, & Presbyteri, & Diaconi sēpe in nouo Testamēto promiscuè sumi, & pertenderit, si Scripturæ creditur, munera communia perinde esse debere? At cùm distingui cœperunt, post Apostolos rebus humanis exemptos, Presbyterum magis à Diacono, quām ab Episcopo diuersum fuisse. Non erant, Episcope, deserendi qui auxiliares manus tibi porrigunt, & cùm præsidium posueris in definitione Scholasticorum, seu Ecclesiæ Romanæ Doctorum, in aſtruenda ordinis definitione, debuisti cum Ecclesia Romana asserere, eumdem ordinem esse Episcopi & Presbyteri, diuersum verò Presbyteri & Diaconi.

Hic obiter cupio te monitum has Epistolas Molinæi cum ipsius iniuria in lucem prodiisse, opera Archiepiscopi Cantuariensis, & Episcopi Eliensis, eo, credo, consilio ut ei crearent inui-

diam, quod tam ieiunè, vt loquuntur, de ordine Episcopali scripserit, & quantum de eius laudibus detererent, tantum laudibus Episcopi Andreæ cumulum adiicerent, quo, si purpuræ creditur, non aliis doctior aut sanctior à Christo nato vixit, Molinæo interim vix nomen Docti merente, vt qui splendido elogio ornatur in Epistola ad Regem, *Theologinon indocti, & acutisatis.* Profectò is non sum qui velim quicquam imminuere de nomine & dotibus Lanceloti Andreæ : Quàm velim omnes ei similes Episcopos, candore cum pari modestia! sed, fremente inuidia, non dubitabo dicere melius Molinæo cedere quæ ζε ψωγύς profundit, quàm quæ alter subducto supercilio vix tandem ègrè meditabundus vnquam assecutus est; ita columbis est eius oratio, operosè elaborata, ubique incipiens & desinens, cadensque potius quàm fluens, vt nihil dicam de ferreo stylo, per scabra decurrente, & subsultim incedente. Sed & Molinæus hoc argumentum tantum perstrinxit, ne modum epistolæ excederet, nudaque oratione & simplici familiarite apud Episcopum deposituit animi sui sensa, non in eum

eum finem vt lucem aspicerent. Quid, quod euulgarunt nobis has epistolas detruncatas & elumbes, & omissa sunt quædam, ad quæ Episcopus non habuit quod responderet? deest enim hæc integra periodus, quæ in autographo habetur, epist. 3 Sed & parum mihi videntur constare quæ dicis. Apostolorum, inquis, & septuaginta duorum Discipulorum scimus duos ordines fuisse, eosque distinetos: Apostolis successisse Episcopos, septuaginta duobus Presbyteros. Mox tui oblitus Marcum, Timotheum, Titum facis Episcopos, quos tamen septuaginta Discipulis (neque enim plures fuerunt) accenset Dorotheus Episcopus: hos ergo Presbyteros vis esse Episcopos. Leue est quod sedulò cauerint eradi Λαογραφον Episcopi, Tuus in Christofrater, & seruus, tanquam parum congruentem cum Episcopo scribente ad virum, si credere fas est, sortis longè tenuioris. Feras me, Clarissime Verdæe, licentiūs insultantem, non possum enim vltra Stoico stomacho concoquere tantam virorum, quos Galilia & Belgium tulit, virorum celeberrimorum (quales sunt Molinæus & Riuetus) μειονεία, qui tantum bonarum litterarum tintura distant à Lanceloto Andrea, quantum Episcopus

putatur superare dignitate Presbyterum. Quis ferat, nisi qui ad cōtumelias occalluit, magnum nomen Riueti exagitari, vt audio, apud candidatos Episcopaltarilatrias passim Cantabrigiæ & Oxonij fieri, quòd ausus fuerit, non tantum hiscere aduersus magnum Atlantem Andream, sed, quod grande est facinus, Episcopum adorari, & ad terram dare? quod fecit Riuetus in determinatione de Vsuris excutienda. Laus sua sit Lanceloto Andreæ, modò stationem suam teneat inter viros mediocris litteraturæ, nec annumeretur Heroibus: sed ne eius laus decrescat, author sum, vt in secunda editione opusculorum posthumorum, expungatur expositiō quam adfert ad locum Epist. ad Hebr. cap. 13. *Habemus altare, &c.* Ex stricturis in cap. 18. libri primi Cardinalis Perronij sect. 4. §. De altaribus. *Apostolus*, (inquit) *de mensa communioni dicta verba faciens dicit, Habemus altare.* At Riueti laus decrescere non potest, vt quæ ad summum claritatis gradum peruenit, & celsius eminet quam ut inuidiæ morsu appeti possit, nedum eius fama eiusmodi næuis commaculari. Vix me contineo, quin ad exemplum Apologiæ Riueti

pro

pro Virgine Maria , Apologiam quoque insti-
tuam pro Lanceloto Andrea, eique debitas lau-
des , sed non vltra , ascribam. Si fides est Ar-
chiepiscopo Cantuariensi, cùm dicit in præfa-
tione ad Regem, *non habuit Ecclesia antistitem ma-*
gis eruditum, fas non erit dicere Caluinum, Zan-
chium, Bezam, Melanchtonem, Petrum Mar-
tyrem, Witakerum, Iuellum, vt de viuis nihil
loquar ; nec quemquam Patrum , Lanceloto
Andrea eruditione superiores esse. Quid, quòd
eadem præfatione, tanquam alter Papà , vt mi-
tra sic & sanctitate insulatus , circumfertur, &
sanctissimus Præsul appellatur?

Sed etsi concederem Episcopos & Presbyte-
ros ordine differre , inde tamen non puto con-
fici , Episcopis deberi maiorem dignitatem.
Munerum tam ciuilium , quam Ecclesiastico-
rum præstantia petitur ex dignitate, & vtilitate
subiecti, circa quod occupantur. Vtilitas alia
est ad esse, seu ad necessitatem, alia ad commo-
dius esse. Hoc κριτείω iudicandum de præstan-
tia munerum , vtcunque ita sunt comparatæ
res humanæ, vt pluris fiant, quæ faciunt ad de-
licias , quam quæ ad usum & necessitatem : sic

O

honestiores sunt pistores dulciarij agricolis, & Phrygiones & Polymitarij Sartoribus: & vulgo pluris fiunt studia quæ lucro inseruiunt, quam quæ mentibus instillant elementa veræ sapientiæ. At ratio à corrupto vnu abstracta sincerius de præstantia munerum iudicat, & ea munera censet eo præstantiora esse, quo nobilis est subiectum circa quod occupantur. Tum sciendum non omnia auctaria & appendices munerum, & dignatum, quibus multi vestiuntur, præter solitum munus semper addere ad præstantiam muneris, quamuis sæpe faciant ad lucrum, vt quis factus ditior nihilo maior sit; potentiorque sit, sed nihilo nobilior. Sic non crediderim Regem Galliæ ex capto Ori-gaco apud Atrebates grandiores titulos assu-mere. His ita positis fundamentis, non difficile est dicere, vtrū gradus Episcopi sit maior quam Presbyteri, siquidē minus Presbyteri, quā Pres-byter, & Verbi Diuini Minister, lōgè antecellit munus Episcopi, quā Episcopus. Id docet Paulus 1.ad Tim.c. 5.v. 17. *Qui bene præsunt Presbyteri dupli honore sunt digni, illi maximè qui laborant in verbo & doctrina.* Vnde planè conficitur tam Episcopi quam

quām Presbyteri præstantiam in eo consistere, non quòd sint *πρεσβύτες*, & *θηρικούντες*, & curatores, sed quòd sedulò vacent sacrarum litterarum studio, & populum prædicatione erudiant. Quidquid auctorij insuper accedit Episcopis, præter potestatem administrandi Sacra menta, Verbum Dei annuntiandi, ligādi & sol uendi, longè subsidet infra hanc dignitatem, pertinetq; potius ad officiū Oeconomi, quām ad Episcopi vel Presbyteri functionem. Damasus, in vita Clementis, refert Petrum, cum ordinaret Clementem Episcopum, iniunxisse ei, ut orationi tantū & prædicationi vacaret, τὴν πρεσβυτηρίαν τὴν διδαχήν τὸν λόγον, indicio manifesto essentiales partes, tam Presbyteri, quām Episcopi, fuisse in veteri Ecclesia populum prædicatione Verbi, & Sacramentorum administratione erudire ad salutem. Salmazius existimat veteribus Episcopatum non fuisse nō men dignitatis, aut potestatis, sed *βοηθίας*, curationis & administrationis: à cura enim dictos, ut Presbyteri ab ætate, & qui prius iidem erant, postmodùm siue Episcopi, siue Presbyteri, cœpisse esse duorum generum: quod & ostendit

O 2

locus Timothei cap. i. v. 17. vbi ἀρχεῖς, seu
œconomi, & merè Ecclesiastica negotia curan-
tes postponuntur illis quos ibidē vocat Paulus
κηπιῶντες οὐ λόγω καὶ διδασκαλίᾳ. Nec dubitat di-
cere Paulum i. Corint. 12. v. 28. per ψευδοεπίσκοπους
intellexisse de illis Presbyteris, seu Episcopis
qui Ecclesiæ res procurabant, atque etiam Sa-
cramenta populo administrabant, quos tamen
Paulus Pastoribus & Doctoribus postponit.
Hæc quamuis obiter tantum tractat vir vnde-
cunque doctissimus, multum tamen afferūt lu-
cis ad intelligentiam regiminis Ecclesiæ, sta-
tim post Apostolos, per Episcopos, Presbyte-
ros, & Diaconos; & optandum esset ut in hac
tenebrarum opacitate suas lucubrationes de
ordine Ecclesiastico nobis communicaret. Ego
sanè ferme adducor ut credam in prima vetu-
state hoc genus Presbyterorum seu Episcopo-
rum, quorum munus erat docere & prædica-
tione erudire populum, potiores fuisse honore
& loco apud populum, quàm aliud genus Epi-
scoporum, qui curabant, tam quæ Sacramento-
rum, quàm quæ aliorum actuum Ecclesiasti-
corum administrationem spectabant. Quòd
verò

verò hoc secundum genus Episcoporum postmodùm præpositum fuerit, & deinceps in Ecclesia obtinuerit, vt Episcopi seu Presbyteri τῷ λέγω ἡ διδασκαλίᾳ incumbentes, inferiorum locum haberent, eadem potest reddi ratio, quæ datur, quòd Diaconi, reluctante Concilio Carthaginensi canone 37. & 39. & Hieronymo ad Euagrium, temporis lapsu antepositi fuerint: nempe 1. quia cùm Presbyteri numero plurimùm superarent Diaconos, factum est, vt hi pluris fierent, illi vero vilescerent. 2. quia Diaconi gazophylacij habebant custodiam, & traetabant rem pecuniariam, maximum, si quicquam aliud, popularis auræ aucupium. 3. quia cùm sub Episcopis vicariam haberent potestatem, quæ occupabatur circa reformationem scandalorum, & circa alios actus Ecclesiasticos ad λόγῳ & διδασκαλίᾳ non pertinentes, non potuerunt Episcopi potestate & titulis grandescerere supra Presbyteros, quin secum Diaconos consortes haberent eiusdem dignitatis.

Sed vt ad alia properem; id ipsum quod in Anglia Episcopos supra cæteros de Clero euicit, in causa est cur Episcopi tanquam pro aris

O 3

& focus defendant suum ordinem diuersum esse
à Presbyterali ordine. Nempe pudet eos, præ-
ter Episcopatum, auctario regni Parium digni-
tatis locupletatos, eiusdem ordinis censeri cum
Presbyteris hominibus de fœce plebis : facit-
que magistratura quam exercent, ut quod tem-
porali dignitati debetur, spirituali attribuant.
Etenim apud veteres Latinos is dicebatur ordi-
nari, qui ad Magistratus dignitatem & functio-
nem prouehebatur : ut legere est apud Suetoniu-
m in Vespasiano & Domitiano.

Patt. 2. sect. 15. Quæstionem, an solorum Epi-
scoporum sit ordinare, Scriptura decidit 1. ad
Timoth. cap. 4. v. 14. *Ne negligito donum quod in te
est, quod tibi datum est per Prophetiam, cum impositione
manuum Presbyterij.* Hunc locum Hallus vix at-
tingit, & affingit Caluino quod nunquam dixit,
nempe Presbyterium non de cœtu hominum,
sed de officio tantum, & donis Spiritus Sancti
intelligi. Verba sunt Caluini in locum : *Presby-
terium, qui hic collectuum nomen esse putant pro collegio
Presbyterorum, recte sentiunt meo iudicio.* Et paulò
post, *Itaque sensus est, Timotheum, cum Prophetarum
voce ascitus fuit in Ministerium, & deinde solemni ritu
ordinatus,*

ordinatus, simul gratia Spiritus sancti instructum fuisse ad functionem suam exequendam: unde colligimus non inanem fuisse ritum, quia consecrationem, quam homines impositione manuum figurabant, Deus Spiritu suo impleuit. Si ipse Paulus, quis Episcopo maior, pars fuit collegij Presbyterorum, quod Timotheum ordinavit; quanto magis irrita est ordinatio facta hoc quo absque Presbyterorum cœtu? Quòd si Apostoli Act. 14.v.23. in Presbyterorum ordinatione vñi sunt votis & suffragiis Ecclesiæ, *χειροτονίαν*, &c vbi nulli erant Episcopi; qui sibi assumet hodiernus Episcopus potestatem ordinandi Presbyterum, nisi accedit *χειροτονία* aliquot Presbyterorum? Imò quidni absque Episcopo soli Presbyteri ordinabunt Presbyterum? Quæ quidem *χειροτονία* nonnunquam restringitur ad *πατέρα τὸν χρόνον*. Nec, quod dicit Hallus, vbique verum est, Presbyteros nunquam ordinasse Episcopum. Hieronymus enim dicit in Alexandria Presbyteros Episcopum ex suo cœtu solitos eligere. Anastasius, in vita Pelagij primi, refert Pelagium ordinatum à duobus Episcopis, & uno Presbtero. Quin ausim affirmare ordinationem non pertinere

ad Episcopos, quatenus Episcopos, & ~~coenacorai~~
 habentes in cæteros Symmystas, sed quatenus
 Presbyteros & Ministeriali functione prædi-
 tos. *Affice*, inquit Theophylactus, *rem miran-*
dam, quantum posset impositio sacerdotalium manuum: in
I.ad Timoth.cap.4.v.14. Sed & quantum con-
 iicere licet per historiæ hiatus ante annum
 308. solemne erat Presbyteris Presbyteros or-
 dinare: quo synodus Ancyrae congregata, ve-
 rita ne disciplinæ administratio, dum à pluri-
 bus sustinetur, vilesceret, & confusionem pare-
 ret, sanciuit ne Presbyteri ordinarent nisi mu-
 niti litteris ab Episcopo. Quid, quod Episco-
 porum dignitate augescente, & Episcopis ad se
 solos trahentibus ius ordinandi, Concilium A-
 quisgranense sub Ludouico Pio, anno 816. can.
 8. dicit dispensationem Dei mysteriorum per-
 inde commissam esse Presbyteris ac Episcopis?
 sub qua dispensatione planum est comprehen-
 di etiam ordinationem. Addit enim, ad vitan-
 dam cōfusionem, Episcopo soli concessam or-
 dinandi potestatem. Putat Hallus rem acutem
 tigisse, dicendo, Edant mihi exemplum Episco-
 pi ordinati à solo cœtu Presbyterorum absque
 Episcopo.

Episcopo. Ego vicissim regero, Probet Presbyterum non debere ordinari nisi perinde astent Presbyteri qui *meλλοντι* Presbytero imponant manus: sic enim decreuerunt antiqui canones Concilij Carthaginensis, anno 418. sic Canones Ecclesiæ Anglicanæ. Sed disertus est doctor Fieldensis Anglus lib. 5. de Ecclesia cap. 21. vbi prolixè probat ex Durando & aliis Pontificiis, potestatem consecrationis & ordinationis non esse maiorem in Episcopis, quam in cæteris Ministris; vt cunque ius ordinandi restrictum fuerit ad solos Episcopos, constitutione non diuina & Apostolica, sed merè humana, qua si abuterentur, aut in hæresim prolaberentur, tunc integrum esse Presbyterorum cœtui, cuiuscunque gradus, Pastores ordinare.

De iurisdictione Episcoporum pauca. Potestatem iurisdictionis vult Hallus part. 2. sect. 16. ad solos Episcopos pertinere. Quid an si Episcopus habet iurisdictionem in cœtum Presbyterorum, idem cœus nullam habet vicissim iurisdictionem in Episcopum? Quid si abducat Presbyteros in viam inferni, an nemini Presbyterorum licebit contrà hiscere? aut si

P

Synodus prouincialis sit congregata, nunquid Episcopus Synodo subiicitur? nequidem sic *aristotēles* Monarchæ regnant. Sed quidam tandem illud est supremum iurisdictionis fastigium, quod in Presbyteros non cadat, quodque ex æquo Presbyteris perinde ac Episcopis non tribuant verba Christi, *Quodcumque ligaueritis, &c.*? Nunquid est excommunicatio? at eam iubet fieri à tota Ecclesia, in persona incestuosi, Paulus 1. Corinth. 5. An cùm Christus dixit, *Dic Ecclesiæ, intellexit vel cœtum Pastorum, vel Episcopum Pastoribus præfectum?* Concilium Carthaginense can. 23. & cum eo Gratianus Caus. 15. quæst. 7. cap. Nullus, dicit irritam esse Episcopi sententiam, nisi eam Clerus confirmet. Ibidem Gratianus probat ex Actis Concilij Hispalensis, Carthaginensis secundi & quarti, non posse Presbyterum puniri & priuari functione Pastorali ab Episcopo, sed à Synodo.

Papa! quantā nubem excitat Hallus! quātum mouet se & cōmouet, vt explodat Ecclesiarum reformatarū Seniores, quos Laico-presbyteros vocat. Septem insumit capita prolixa, vt nouitiolum

tiolū cōmentum Vireti stylo acuto perstringat
 & sugillet, tāquam cū Scriptura pugnans, inau-
 ditum in tota antiquitate, rationi absonum, &
 ἀπαξίαν in Ecclesiam inuehens. Rogat, Edant
 nobis nomen laico-presbyteri in Scriptura. At
 antequam respondeo, rogo, Edat mihi nomen
 Archiepiscopi in Scriptura, aut Archidiaconi.
 Responsabit forsan rem ipsam Scriptura conti-
 neri, etsi totidem syllabis nomen non legatur:
 at id nostrum est responsuin ad quæstionem
 qua queritur, Qua authoritate muniti Laici Ec-
 clesiastica negotia tractant, & operas sociant
 cum Pastoribus in administratione Ecclesiæ?
 Ut res tota pateat, dico, Seniores Ecclesiarum
 reformatarum non habere ius iudicandi de ca-
 pitibus fidei: de reliquis habent, quæ attinent
 politiam Ecclesiasticam, quia representant cor-
 pus totius gregis. Ius habent obſtendi ipsis
 Pastoribus, si quando volunt gregem à via ab-
 ducere, eorumque iurisdictioni limites figunt,
 quando vſu clauium abutuntur ad auaritiam &
 ambitionem: tūm habent curam pauperum,
 scandalis eunt obuiam: breuiter, cūm plus vi-
 deant duo oculi quām oculus, & Pastor gregis

tanto oneri, quod est extra munus vacandi orationi & doctrinæ, non sit solus par ferendo, commodissimum visum fuit primores de grege eligi, qui hanc prouinciam sustineant. Hi sunt Laico-presbyteri, quos Hallus exsibilat, quosque putamus in Scriptura fundari. Locus Act. 15. sit instar omnium, *Visum est Apostolis, Presbyteris, & toti Ecclesiæ.* Per totam Ecclesiam intelligendus est vel vniuersus cœtus Presbyterorum, vel primores de plebe intelligendi. Prius non potest esse, quia manifesta esset tautologia in parua pericope, & Presbyteri dicarentur conuenisse cum Presbyteris. Ergo secundū. Parū refert Seniores vel Laico-presbyteros voces, modò de re constet, præcipuos è grege posse ad Concilium & in consilium cum Pastoribus vocari, & res Ecclesiæ curare. Quod & confirmat electio Presbyterorum Act. 14 v. 23. necnon virorum septem, Actorum 6. ad Diaconatum communi discipulorum suffragio facta. Hos discipulos fuisse omnes Presbyteros non crediderim, alioquin Dorothea, quæ discipulis accensetur, Presbytera fuisset: & in Antiochia nulli fuissent Christiani præ-

ter

ter Presbyteros: ibi enim expressè dicitur, discipulos primùm fuisse vocatos Christianos.

Scripturæ ratio validissima adstipulatur, quæ eò spectat, vt astrarunt plebem, adeoque præcipuos de plebe, posse & debere se immiscere Ecclesiæ gubernationi, & omnes alias actus Ecclesiasticos perinde curare ac pastores, modò ~~magistris~~ sit penes Pastores, ne quisquam de illis audeat descendere suggestum, aut Sacramenta administrare, aut in foro Ecclesiastico sibi assumere ultimum actum ligandi & soluendi: sed vnum caueat ne inconsulto se, & ceteris ad hanc prouinciam demandatis, Pastor ullos Ecclesiasticos actus exerceat. Clariùs illustrabitur, si instituatur collatio regimini corporis Ecclesiastici ad regimen corporis Politici. Huius finis est pax reipublicæ, illius verò animarum salus. Huius suprema lex est tranquillitas publica, quæ sæpe floret, vt cunque qui præest sit vir pessimus, & ciues libidine & rapinis sint fœdi, & abscondant impietatem. Nec refert quām pauci, aut quām multi habent reipublicæ tractent; & si, quod verisimile est, sub Monarchia pax magis regnat, esto Mo-

narchia omnium regiminum prestantissimum,
 in qua reges sunt *αὐτοὶ οἱ ἄρχοντες*. Illi verò regimini
 quod est Ecclesiasticum, cuius suprema lex est
 animarum salus, non perinde requiritur eadem
 tranquillitas, nisi (quod semper optandum es-
 set) societur & consistere possit cum animarum
 salute: nam possunt Hæreticæ Ecclesiæ alta
 pace frui, quarum tota plebs certiori exitio
 tendit ad perditionem. Vicissim plurimæ Ec-
 clesiæ, quarum membra inter se sunt commis-
 sa, rationesque planè conturbatæ, res sæpe ha-
 bent meliori loco: in hac enim confusione sæ-
 pe fit, vel ut nulla membra Ecclesiæ abscissa sint
 à Christo, quamuis inuicem dissideant: vel sal-
 tem vt vnum membrum rectam viam insistat,
 cæteris interim à via deuiis. His positis, quan-
 doquidem finis regiminis corporis Ecclesiasti-
 ci sit cuiusque hominis salus, & cuiusque res
 agatur, planè consentaneum est, vt singuli de
 plebe, vel dispendio vnionis quæ optanda esset
 in Ecclesia Christi, operam conferant in com-
 mune, ad' totius regimen, & suam propriam sa-
 ludem promouendam: nec assuefiant aliena fi-
 de credere, & à Pastoribus, si quando sunt malæ
 fidei,

fidei, à vero abduci. An si aliquis de plebe in errorem ducitur à Pastore, expectabit ut die iudicij Pastor pro ipso responset? Sic si res se habet, neque etiam in hac vita debet Pastor à recto tramite abducenti morem gerere, ut neque Pastor debet imperare fidem, sed suadere, nec quemquam nolentem, aut non consentientem ad suas partes trahere. Quid, quòd cùm numerus Pastorum sit exiguus, præ numerosa multitudine Christianæ plebis, planè iniquum est, potiorem & præcipuam partem accipere leges ab exiliō, quibus refragari nefas sit? In hac Scriptura & ratione fundamus nostros Seniores seu Laico-presbyteros. Quòd si plebs Christiana; quantò magis, quos de se elegit præcipuos viros & cordatos, debent toti gregi inuigilare, ne quid detrimenti patiatur; & Pastores onere subleuare, ut in curæ pastoralis functione multorum manibus grande leuetur onus? Sed oportet sit planè in antiquæ Ecclesiæ historia ignarus, qui nesciat veterem Ecclesiam habuisse suos Ministros, tam qui clericierant, quam qui non erant de clero. Huiusmodi fuerunt Oeconomi, qui sub Episcopo

plurimos aëtus Ecclesiasticos curabant, & quorum sæpe meminit Iustinianus *titul.de sacros. Eccles. & tit.de Episc. & Clero.* Item syndici & Apocrisiarij, qui causis forensibus, nomine Ecclesiæ, & legationibus dabant operam, *tit.de Synodis.* Item Parabolani *l. Placet c.de Episc. & Cleric.* qui ad ægrotantium curam adhibebantur. His annumerandi sunt Decani, de quibus loquitur Theodosius *l. non plures l. qui sub prætextu c. de sacr. sanct. Eccles.* Nam hos in numerum Clericorum non fuisse relatos, apertè ostendunt Iustiniani constitutiones, quibus eorum officium describitur *Nouel. 43. & 59.*

Sed & quod præcipuum est, & quod maximè ad rem præsentem facit, qui tantas turbas mouent, & explodunt Ecclesiarum reformatarum Seniores, vti homines pipulo exponendos, non vident quod in illis reprehendunt, id ipsum in Anglia obtainere: nam, queso, quid aliud est munus Cancellariorum, Commissariorum, Officium, Cognitorum, Apparitorum, Ædituorum, & eiusmodi Locistarum, triticum cum adhuc in herba est depopulantium, quam imitatum muneris quo defunguntur Seniores,

in eo

in eo solum discrepans, quod his gratia dare, illis vero pretio diuendere res sacras solempne sit. Horum sit sancta concordia inter se, & cum Pastoribus: illi vero conspirent cum Episcopis ad dilacerandam Christi tunicam αρραφον, hinc ab istis, inde vero ab illis in duas partes disceptam. Subit mirari qui potuit Hallus ignorare Cancellarios, qui laici sunt in Anglia, longe sibi plus vendicare circa clavium usum, quam vnumquam tentatum, nequidem cogitatum a Senioribus Gallicis: est enim tanta Laico-cancellariorum potestas, ut saepe inconsulto, & quod grauius est, inuito Episcopo, sacris arceant. Profecto qui Laicis eripiunt omnem rerum Ecclesiasticarum cognitionem, tacite impletunt regiam Maiestatem, eiusque potestatem quam in Clerum habet occulte subuertunt, ut cunque eam in coelum efferre volunt videri. Norunt enim Sereniss. Regem Carolum Laicis accenseri, nec posse ceteros Laicos arceri a foro Ecclesiastico, quin Rex potentissimus per eorum latus vulneretur. Coronidis loco, vis, Halle, subiiciam aliquot ex antiquitate loca? Cyprianus lib. 1. Epist. 4. Plebs ipsa maxime potesta-

Q

tem habet vel eligendi dignos sacerdotes, vel indignos recusandi. Augustinus tractat. in Ioannem 10. Petrus significabat Ecclesiam, & personam sustinuit Ecclesiae, cum dixit ei Christus, Tibi dabo claves. Mirum quod Paulus 1. Cor. cap. 5. prouinciam sacris arcendi incestuosum committat toti Ecclesiae. Gersonis verba sunt notatu digna, Trilog. 8. quest. Claves datae sunt Ecclesiae ut in actu primo, & Petro ut in actu secundo.

Sed nimium abusus sum tuo otio. Quid facerem? materia sequax, & desiderium non tam tibi, quam mihi satisfaciendi, me ultra metas epistolæ abripuit. Vale plurimum, & te constanter colentem ama. Dabam an. 1640. Novemb. 3. die, quo factum initium Regni comitiis, quæ ut fausta & felicia sint, ad Dei gloriam, Religionis à fœcibus Papisticis repurgationem, & regni tranquillitatem, det Deus omnium beneficiorum largitor, cui te tuaque commendando. Iterum Vale.

F I N I S.

Mit. Brücke. 2. 294

